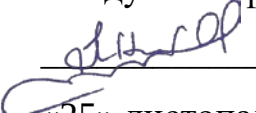

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

До захисту допустити:

Завідувач кафедри

 Максим БУЛИК
«25» листопада 2025 р.

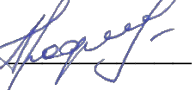
**«УКРАЇНСЬКО-ЛИТОВСЬКІ ВІДНОСИНИ НА СУЧАСНОМУ
ЕТАПІ»**

Кваліфікаційна робота здобувача вищої освіти
другого (магістерського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми «Міжнародні
відносини» Сірого Григорія Олександровича

Науковий керівник: Константинова Юлія
Василівна, к.і.н., доцент кафедри політології та
міжнародних відносин

Рецензент: Фесенко Микола Васильович,
д.політ.н., провідний науковий співробітник
відділу трансатлантичних досліджень, ДУ
«Інститут всесвітньої історії НАН України»

Кваліфікаційна робота захищена з оцінкою відмінно / 90 / А

Секретар ЕК Анастасія ТРОФИМЕНКО

«21» січня 2026 р.

Київ – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ТА ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	7
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКО-ЛИТОВСЬКИХ ВІДНОСИН (1991-2021 РОКИ)	27
РОЗДІЛ 3. УКРАЇНСЬКО-ЛИТОВСЬКІ ВІДНОСИНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ	50
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73

ВСТУП

Актуальність. Сучасний етап розвитку українсько-литовських відносин формується в умовах глибоких зрушень у європейському безпековому та політичному просторі, що істотно змінюють зміст і логіку міждержавної взаємодії. Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України не лише актуалізувала питання гарантування національної та регіональної безпеки, а й надала нової якості відносинам України з державами, які послідовно підтримують її суверенітет, територіальну цілісність та європейський вибір. У цьому контексті Литва посідає особливе місце, виступаючи одним із найбільш активних політичних та дипломатичних партнерів України в Європейському Союзі й Північноатлантичному альянсі.

Водночас інтенсифікація українсько-литовської співпраці на сучасному етапі відбувається за умов динамічних змін її форм і напрямів, що виходять за межі традиційного двостороннього діалогу та охоплюють безпекову, гуманітарну, соціокультурну й інституційну площини. Це зумовлює потребу в науковому осмисленні не лише декларативних аспектів партнерства, а й реального змісту політичної підтримки, механізмів взаємодії, а також ролі Литви у просуванні інтересів України на рівні європейських та євроатлантичних структур. Недостатня систематизація наукових підходів до аналізу цих процесів та фрагментарність наявних досліджень актуалізують проблему комплексного вивчення українсько-литовських відносин у контексті сучасних викликів і трансформацій міжнародного середовища.

Наукова значущість дослідження полягає у можливості виявлення закономірностей та пріоритетних напрямів співпраці між Україною та Литвою в умовах триваючої російської агресії та формування нової архітектури європейської безпеки. Практичне значення роботи визначається потенціалом використання її результатів у діяльності органів державної влади,

дипломатичних установ, аналітичних центрів, а також у навчальному процесі при підготовці фахівців у сфері міжнародних відносин.

Мета дослідження – комплексно проаналізувати стан та перспективні напрямки розвитку українсько-литовських відносин на сучасному етапі.

Для досягнення поставленої мети перед нами стояло ряд наукових завдань:

- проаналізувати нормативно-правову базу двосторонніх українсько-литовських відносин;
- охарактеризувати теоретико-методологічні засади дослідження;
- вивчити особливості становлення україно-литовських відносин у 1991-2021 роках та еволюцію стратегічних пріоритетів;
- розглянути характерні риси україно-литовських відносин в умовах повномасштабної російської агресії проти України;
- виділити перспективні напрямки подальшої розбудови україно-литовських відносин.

Об’єкт дослідження – українсько-литовські двосторонні відносини.

Предмет вивчення – особливості розвитку та трансформації українсько-литовських відносин на сучасному етапі.

Хронологічні межі: з 1991 року по 2025 рік включно.

В межах дослідження використовувався широкий перелік **наукової літератури та джерел**.

По-перше, це дослідження, присвячені історичним витокам, еволюції та формуванню політико-правової основи українсько-литовських міждержавних відносин. Серед них роботи Я. Візняка [1; 2; 3], І. Туряниці [29; 31], О. Погуляєва та Т. Шульги [58; 63], Б. Гончара та О. Овсія [7], які дозволили простежити спадковість політичних контактів, значення історичної пам’яті та формування договірно-правової бази співпраці, а також оцінити роль гуманітарного обміну у зміцненні двосторонніх відносин.

По-друге, це дослідження, присвячені питанням безпеки, оборони та євроатлантичної інтеграції в контексті українсько-литовського

міждержавного співробітництва. Це праці М. Замікули [11; 12], що розкривають безпековий вимір українсько-литовського партнерства, дослідження К. Могильницької [18; 19], що зосереджуються на нормативно-правових механізмах співпраці, спільних військових навчаннях та обміні досвідом у сфері оборонного планування, роботи І. Туряниці [29], що висвітлюють регіональні формати безпеки, та К. Дудзінської, М. Малужіна та Т. Янелюнаса [42; 46; 52–54], що аналізують трансформацію безпекової політики Литви в умовах російсько-української війни та її роль у підтримці України.

По-третє, це міждисциплінарні дослідження, які аналізують різні сфери співробітництва України та Литви на сучасному етапі. Серед них роботи О. Бетлія [41], І. Пістунова, К. Кізілової та Т. Косормігіна [57; 65; 66] тощо, які дозволили оцінити економічні взаємозв'язки, ефективність зовнішньополітичних стратегій, вплив війни на регіональну економіку, гуманітарний вимір двосторонньої співпраці.

Щодо джерельної бази, то першу групу джерел становлять міжнародно-правові акти та міжурядові угоди між Україною і Литовською Республікою, які формують нормативну основу двосторонніх відносин; другу групу джерел становлять офіційні матеріали органів державної влади України та Литовської Республіки, а також статистичні дані профільних державних установ; третю групу джерел становлять публіцистичні, медійні та інформаційно-аналітичні матеріали, підготовлені засобами масової інформації, експертними середовищами та аналітичними центрами України, Литви й інших країн.

Методи дослідження. Наше дослідження передбачало використання широкого кола різноманітних загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, зокрема системний підхід, проблемний підхід та метод історизму, аналіз та синтез, статистичний метод, якісний аналіз тексту, контент аналіз, аналіз поняттєвих категорій, прогностичний метод та метод моделювання. Комплексне застосування всіх наведених вище методів дослідження дало нам змогу досягти поставлених мети та наукових завдань.

Наукова новизна. Вперше до української історіографії вводиться ряд іноземних джерел, які дають можливість дослідити особливості розвитку українсько-литовських відносин, зокрема під впливом російсько-української війни.

Практичне значення. Матеріали й отримані результати можуть використовуватися в навчальному процесі при підготовці спецкурсів зовнішньої політики країн Європи, європейської безпеки у закладах вищої освіти України.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст роботи викладений на 72 сторінках. Список використаних джерел складається з 66 найменувань на 9 аркушах.

РОЗДІЛ 1.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ТА ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Формування договірно-правової основи розвитку українсько-литовських відносин на початку 1990-х років відіграло визначальну роль у становленні системної та інституційно оформленої двосторонньої співпраці. Саме в цей період було закладено нормативні засади, які забезпечили можливість реального й, наскільки це дозволяли умови постсоціалістичної трансформації, повноцінного партнерства між двома державами у політичній, економічній, безпековій, культурній та гуманітарній сферах. Договірно-правова база, сформована в перші роки після відновлення незалежності, надалі послідовно розширювалася та поглиблювалася, відображаючи як внутрішньополітичні зміни в Україні та Литовській Республіці, так і трансформацію міжнародного середовища, а також спільність європейських орієнтирів.

У березні 1990 року Литовська Республіка першою серед держав Балтії проголосила відновлення своєї незалежності [7], що стало важливим прецедентом для подальших процесів дезінтеграції СРСР. Ухвалення Конституції Литви на референдумі 25 жовтня 1992 року остаточно закріпило основи демократичного ладу та принцип поділу влади, відповідно до якого державна влада здійснюється Сеймом, Президентом, Урядом і судовою системою. Вагомим чинником зміцнення державного суверенітету Литовської Республіки стало підписання у вересні 1992 року формальної угоди про виведення російських військ з її території. Попри наявні політичні та правові труднощі, пов'язані з рішенням Сейму щодо зобов'язання уряду домагатися від Російської Федерації відшкодування збитків, завданих радянською окупацією, у 1993 році територію Литви залишили останні військові

підрозділи Росії [2]. Ці процеси створили сприятливі умови для активізації зовнішньополітичної діяльності Литви, зокрема на українському напрямі, що значно вплинуло на динаміку встановлення двосторонніх відносин.

Офіційні міждержавні контакти між Україною та Литовською Республікою були започатковані 26 серпня 1991 року, коли Верховна Рада України визнала незалежність Литви, продемонструвавши політичну солідарність із прагненнями балтійських держав. Уже 4 грудня 1991 року Вільнюс визнав незалежність України, а 12 грудня того ж року між двома країнами були встановлені дипломатичні відносини. З 2 вересня 1992 року у Києві розпочало діяльність Посольство Литовської Республіки, першим главою якого став Ромуалдас Рамошка. В подальшому дипломатичну присутність Литви в Україні було розширено шляхом створення мережі з 13 почесних консульств у ключових регіонах держави [23], що свідчить про зацікавленість у розвитку міжрегіонального співробітництва.

На території Литовської – о Республіки також функціонує Посольство України, першим послом якого був Ростислав Білодід, а крім того діють три почесні консульства України – у Клайпеді, Вісагінасі та Шальчінінкаї [11], що сприяє розширенню контактів у торговельно-економічній та гуманітарній сферах. Станом на 8 липня 1994 року між Україною та Литвою було укладено 27 двосторонніх документів, серед яких міждержавні договори, міжурядові та міжвідомчі угоди [2], що сформували цілісну систему правового регулювання відносин. Виняткове значення для подальшого розвитку партнерства мали документи, підписані під час офіційного візиту Президента України Л. Кравчука до Литовської Республіки 8 лютого 1994 року, зокрема Угода про вільну торгівлю [33] та Договір про дружбу і співробітництво між Україною та Литовською Республікою [8], які закріпили стратегічний характер двосторонніх відносин і визначили їх довгострокові орієнтири.

Основною документальною та нормативною основою українсько-литовських міждержавних відносин став договір «Про дружбу та співробітництво», підписаний у Вільнюсі 8 лютого 1994 року, який набув

чинності 28 квітня 1995 року [8]. Укладення цієї повноцінної міждержавної угоди засвідчило перехід двосторонніх відносин на якісно новий рівень, що характеризувався інституціоналізацією політичного діалогу та формуванням цілісного правового підґрунтя для багатопланової співпраці. Договір заклав довгострокові правові рамки взаємодії у торговельно-економічній, правовій, гуманітарній і культурній сферах, а також визначив стратегічні орієнтири партнерства між Україною та Литовською Республікою.

Спираючись на історичний досвід двосторонніх взаємин, коріння яких сягає міждержавних домовленостей 1921 року, сторони задекларували спільне прагнення «...розвивати дружні відносини, послідовно керуючись принципами суверенної рівності, відмови від застосування сили чи загрози силою, непорушності кордонів, територіальної цілісності, мирного врегулювання суперечок, невтручання у внутрішні справи одна одної, поважання прав і основних свобод людини, взаємовигідного співробітництва» [8]. Таким чином, договір був чітко інтегрований у систему загальновизнаних норм і принципів міжнародного права, що надало українсько-литовським відносинам стабільності та прогнозованості.

Двадцять дев'ять статей договору охоплюють широкий спектр питань політичного співробітництва як на міжнародному, так і на регіональному рівнях, визначаючи спільні інтереси двох держав у ключових сферах взаємодії. Йдеться, зокрема, про розвиток економічних відносин і торгівлі, включно зі створенням умов для спільного підприємництва та господарської діяльності, співпрацю в галузях транспорту, комунікацій, поштового зв'язку й енергетики, а також поглиблення контактів у сферах науки, освіти, культури, мистецтва, спорту, туризму, інформації, охорони довкілля та охорони здоров'я. Окрему увагу в договорі приділено необхідності укладення спеціальних угод у сфері трудових відносин і соціального захисту населення, що має особливу актуальність у контексті трудової міграції громадян України. Важливе місце також відведено співпраці у протидії злочинності, тероризму, незаконному обігу наркотичних і психотропних речовин, корупції та

нелегальній міграції, а також у сфері надання правової допомоги у цивільних, сімейних і кримінальних справах [8].

Суттєвим виміром двосторонніх відносин на рівні громадянського суспільства стало врегулювання питань забезпечення прав національних меншин. В українсько-литовському договорі було спеціально зафіксовано гарантії прав української національної меншини в Литві та литовської національної меншини в Україні. Відповідно до статті шостої цього документа, литовській національній меншині в Україні й українській національній меншині в Литві гарантуються права на вільне самовиявлення, збереження і розвиток своєї національної, культурної, мовної та релігійної самобутності без будь-якої дискримінації й на основі рівності перед законом, що підкреслює гуманітарний та правозахисний характер договірно-правових засад українсько-литовських відносин [8].

У грудні 2008 року Президенти України та Литовської Республіки підписали у Вільнюсі Дорожню карту розвитку стратегічного партнерства між Україною й Литовською Республікою на 2009–2010 рр., яка стала першим комплексним програмним документом такого типу в історії двосторонніх відносин. Її ухвалення засвідчило прагнення сторін надати українсько-литовському співробітництву системного й прогнозованого характеру, визначивши чіткі орієнтири та зміст взаємодії на середньострокову перспективу. Дорожня карта окреслила конкретні завдання розвитку партнерства у політичній, торговельно-економічній, інвестиційній та гуманітарній сферах, спрямовані на поглиблення стратегічного діалогу та практичної взаємодії між двома державами. Особлива увага в документі була приділена питанням енергетичної безпеки, розвитку транспортної інфраструктури, розширенню міжрегіональної співпраці, а також взаємодії у сфері підтримки демократичних цінностей і верховенства права [10]. У цьому контексті Литовська Республіка послідовно підтримувала європейські інтеграційні прагнення України, зокрема долучилася до процесу її приєднання до Європейського енергетичного співтовариства та сприяла формуванню зони

вільної торгівлі «Україна – Європейський Союз» [2], що засвідчувало збіг стратегічних інтересів обох держав у європейському політичному та економічному просторі.

Нормативно-правова база співпраці України з Литовською Республікою також охоплює низку двосторонніх угод, які регулюють принципи взаємодії та умови відносин у таких ключових сферах, як транспорт, повітряне сполучення, освіта, наука й культура, а також захист секретної інформації. Сукупність цих документів сформувала цілісну правову основу для стабільного розвитку двосторонніх зв'язків і створила необхідні умови для розширення практичної співпраці на різних рівнях.

Важливу роль у розвитку економічного виміру співпраці відіграє Угода між Урядом України та Урядом Литовської Республіки про сприяння та взаємний захист інвестицій від 8 лютого 1994 року [35], що створила правові гарантії для інвесторів і сприяла активізації двосторонніх інвестиційних потоків. Подальше поглиблення економічної та науково-технічної взаємодії було забезпечене Угодою між Кабінетом Міністрів України та Урядом Литовської Республіки про економічне, промислове та науково-технічне співробітництво від 9 грудня 2005 року [24], яка визначила пріоритетні напрями співпраці у сфері інновацій, промислового розвитку та технологічного обміну.

Суттєвим елементом сучасної договірно-правової архітектури стали документи гуманітарного спрямування, зокрема Угода між Урядом України та Урядом Литовської Республіки про Раду обмінів молоддю України та Литви від 28 серпня 2015 року [34], яка закріпила інституційні механізми розвитку молодіжних контактів, академічної мобільності та міжкультурного діалогу. Особливе значення в сучасній договірно-правовій базі українсько-литовських відносин має Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Литовської Республіки про технічне та фінансове співробітництво, підписана 24 листопада 2023 р. [32]. Цей документ відображає новий етап розвитку двосторонньої взаємодії, зумовлений актуальними викликами у сфері безпеки,

включно з повномасштабною агресією Російської Федерації проти України. Угода встановлює чіткі рамки для співпраці у технічній та фінансовій сферах, спрямованої на зміцнення економічної та інституційної стабільності України в умовах збройного конфлікту, а також на забезпечення стійкого розвитку критичної інфраструктури та відновлення економічних і соціальних систем. [32]. Документ закріплює спільні політичні орієнтири сторін, підкреслюючи непохитну підтримку суверенітету, територіальної цілісності та міжнародно визнаних кордонів України, а також спрямованість на реалізацію її європейської перспективи. Крім того, угода окреслює стратегічні напрями технічної та фінансової допомоги, передбачаючи конкретні механізми підтримки модернізації державних інституцій, розвитку інноваційної та критично важливої інфраструктури, а також посилення економічної стійкості через міжнародну кооперацію [32].

Особливу увагу в документі приділено сприянню реалізації реформ, необхідних Україні для інтеграції до європейських структур, включаючи адаптацію адміністративних, економічних і правових механізмів до стандартів Європейського Союзу. Угода також передбачає довгострокову взаємодію у сферах відновлення і реконструкції пошкодженої інфраструктури, технічної модернізації та розвитку людського капіталу, що включає підготовку фахівців, обмін експертизою та науково-технічну підтримку [32].

Таким чином, угода 2023 року не лише закріплює системні принципи двосторонньої співпраці на новому етапі, але й демонструє здатність України та Литовської Республіки адаптувати договірно-правові механізми до сучасних геополітичних реалій. Вона створює основу для стратегічного партнерства, спрямованого на забезпечення безпеки, соціально-економічного розвитку та інтеграції України у європейські та міжнародні структури, а також закріплює роль Литви як одного з ключових союзників і партнерів України на європейському рівні.

Таким чином, сучасна договірно-правова база українсько-литовських відносин не лише відображає тривалу еволюцію двосторонньої співпраці, а й

демонструє її адаптацію до нових геополітичних реалій, посилюючи стратегічне партнерство та закріплюючи роль Литовської Республіки як одного з ключових союзників України на європейському та міжнародному рівнях. На сучасному етапі договірно-правова база між Україною та Литовською Республікою характеризується високим рівнем розгалуженості та інституційної зрілості, що свідчить про стабільність і стратегічний характер двосторонніх відносин. Загальна кількість чинних двосторонніх документів перевищує 170, серед яких провідне місце посідають міждержавні, міжурядові та міжвідомчі угоди, а також документи, що регулюють міжпарламентське співробітництво і різноманітні галузеві напрями взаємодії. Така кількісна та тематична насиченість договірно-правової бази відображає системний підхід обох держав до правового оформлення співпраці та прагнення охопити максимально широкий спектр сфер двосторонніх відносин.

В межах нашого дослідження було використано різноманітну наукову літературу, в межах якої ми умовно виокремили декілька груп.

По-перше, це дослідження, присвячені історичним витокам, еволюції та формуванню політико-правової основи українсько-литовських міждержавних відносин.

У цих роботах українсько-литовська співпраця розглядається як процес, що має глибоке історичне коріння та водночас характеризується динамічним розвитком у період новітньої історії. Значний внесок у вивчення зазначеної проблематики зробили праці Я. Візняка, у яких послідовно аналізується як історична взаємопов'язаність України й Литви, так і сучасні реалії двосторонніх відносин [1; 2; 3]. Автор розкриває роль спільного історичного досвіду, зокрема періоду Великого князівства Литовського, у формуванні традицій політичної взаємодії та взаємного сприйняття двох народів.

У працях Я. Візняка особлива увага приділяється спадковості політичних контактів і значенню історичної пам'яті як чинника сучасної дипломатії. Автор наголошує, що апеляція до спільного минулого використовується як важливий інструмент символічної політики та

формування довіри у двосторонніх відносинах. Водночас значне місце відведено аналізу договірно-правової бази українсько-литовської співпраці наприкінці XX – на початку XXI ст., яка, на думку дослідника, стала фундаментом для поступового переходу від декларативного партнерства до реальної стратегічної взаємодії [3]. Такий підхід дозволяє поєднати історичний та інституційний виміри аналізу міждержавних відносин.

Важливе місце у цій групі займають дослідження І. Туряниці, зокрема його дисертаційна робота та наукові статті, присвячені політичним і гуманітарним аспектам українсько-литовської взаємодії у 1991–2011 рр. [29; 31]. Автор здійснює ґрунтовний аналіз процесу інституціоналізації двосторонніх відносин після відновлення незалежності України та Литви, виокремлюючи основні етапи формування політичного діалогу, міжпарламентських контактів і співпраці на рівні виконавчої влади. Окрему увагу І. Туряниця приділяє гуманітарному виміру співробітництва, зокрема розвитку культурних, освітніх та наукових обмінів, які, на його думку, відіграли важливу роль у зближенні суспільств двох держав і створенні позитивного образу партнерства.

Доповнюють цей напрям праці О. Погуляєва та Т. Шульги, у яких детально розкривається процес становлення політико-правових основ українсько-литовських відносин у період розпаду СРСР та перших років незалежності [58; 63]. Автори аналізують передумови формування договірно-правової бази, звертаючи увагу на вплив трансформацій міжнародної системи, зміну геополітичних орієнтирів та прагнення обох держав до інтеграції у європейські та євроатлантичні структури. У цих роботах підкреслюється, що саме ранній етап двосторонніх відносин визначив базові принципи співпраці, зокрема повагу до суверенітету, територіальної цілісності та взаємної підтримки на міжнародній арені.

Загальнотеоретичний і міжнародно-історичний контекст розпаду СРСР та виникнення нових незалежних держав, у межах якого формувалися відносини України й Литви, висвітлено в підручнику Б. Гончара та О. Овсія

[7]. У цій праці розглядаються ключові трансформації міжнародних відносин наприкінці ХХ ст., що дозволяє краще зрозуміти логіку зовнішньополітичних пріоритетів України та Литви у 1990-х роках. Методологічні підходи, запропоновані авторами, створюють теоретичне підґрунтя для аналізу українсько-литовських відносин як складової ширших процесів постсоціалістичної трансформації та формування нової системи європейської безпеки.

По-друге, це дослідження, присвячені питанням безпеки, оборони та євроатлантичної інтеграції в контексті українсько-литовського міждержавного співробітництва.

У цих роботах безпековий вимір розглядається як системоутворювальний чинник двосторонніх відносин, що визначає як політичні пріоритети, так і практичні форми взаємодії України та Литви на міжнародній арені. Значний масив праць М. Замікули присвячений аналізу українсько-литовських відносин у контексті розвитку НАТО та участі країн Балтії у міжнародних безпекових операціях [11; 12]. Автор розглядає Литву як активного суб'єкта євроатлантичної політики, що послідовно підтримує інтеграційні прагнення України та сприяє поширенню стандартів колективної безпеки у Східній Європі.

У дослідженнях М. Замікули особлива увага приділяється практичним аспектам безпекової взаємодії, зокрема участі Литви в операціях під егідою НАТО та її досвіду залучення партнерських держав до міжнародних місій. Автор підкреслює, що співпраця України й Литви у миротворчих операціях та програмах Альянсу не лише сприяла зміцненню взаємної довіри, але й виступала важливим елементом адаптації України до євроатлантичних безпекових стандартів [11]. Таким чином, безпекове партнерство розглядається як інструмент поступової інтеграції України до західної системи безпеки.

Окрему увагу у межах другої групи заслуговують роботи К. Могильницької, у яких комплексно проаналізовано українсько-литовське

партнерство у сфері безпеки та оборони [18; 19]. Авторка зосереджується на нормативно-правових механізмах співпраці, двосторонніх угодах та міжвідомчій координації у військовій сфері, що забезпечили інституційну сталість безпекових відносин між двома державами. Значне місце у дослідженнях відведено аналізу спільних військових навчань, участі у миротворчих місіях та обміну досвідом у сфері оборонного планування. К. Могильницька підкреслює, що саме практична взаємодія у сфері оборони стала однією з найдинамічніших складових українсько-литовського партнерства.

Розширюють цей напрям дослідження І. Туряниці, присвячені логіці малих безпекових альянсів та тристоронньому формату співпраці Україна–Польща–Литва [29]. Автор розглядає зазначений формат як приклад регіональної безпекової ініціативи, спрямованої на посилення стабільності у Центрально-Східній Європі в умовах зростання зовнішніх загроз. У роботах І. Туряниці наголошується, що участь Литви у таких форматах сприяє інтеграції України до європейського безпекового простору та підсилює її позиції у діалозі з міжнародними організаціями.

Сучасний вимір безпекової політики Литви у зв'язку з повномасштабною війною Росії проти України розкривається у працях західних і балтійських авторів, зокрема К. Дудзінської, М. Малужіна та Т. Янелюнаса [42; 46; 52–54]. У цих дослідженнях аналізується трансформація зовнішньої та безпекової політики Литви в умовах різкого погіршення регіонального безпекового середовища. Автори підкреслюють активну роль Литви у підтримці України, зокрема через військову допомогу, дипломатичну діяльність та ініціювання міжнародних коаліцій на підтримку української держави.

Важливим теоретичним аспектом зазначених праць є осмислення ролі Литви як «малої держави» у зміцненні міжнародної безпеки. Дослідники наголошують, що, незважаючи на обмежені ресурси, Литва демонструє здатність формувати порядок денний у сфері регіональної безпеки,

використовуючи механізми багатосторонньої дипломатії та стратегічні партнерства [52; 54]. Такий підхід дозволяє розглядати українсько-литовське безпекове співробітництво не лише як двосторонній процес, а й як складову ширших євроатлантичних трансформацій.

По-третє, це міждисциплінарні дослідження, які аналізують різні сфери співробітництва України та Литви на сучасному етапі.

Ці роботи мають міждисциплінарний характер і поєднують інструменти економічного аналізу, політичної аналітики та гуманітарних студій, що дозволяє комплексно осмислити практичні результати та суспільний вимір двостороннього партнерства. Особливе значення у цьому контексті мають аналітичні звіти та дослідження провідних експертних центрів, які доповнюють академічну літературу прикладним аналізом.

Значний інтерес становлять аналітичні матеріали, зокрема дослідження «Foreign policy audit: Ukraine–Lithuania» О. Бетлія, а також звіти й огляди, підготовлені в межах проєктів Української призми [41; 65; 66]. У цих працях здійснюється комплексна оцінка ефективності двосторонньої взаємодії України й Литви, аналізуються політичні, безпекові та економічні пріоритети зовнішньої політики України у відносинах з балтійськими державами. Автори застосовують індикативний підхід, що дозволяє простежити динаміку співпраці, визначити сильні та слабкі сторони партнерства, а також окреслити перспективні напрями його подальшого розвитку. Такі аналітичні роботи є важливим джерелом для розуміння практичної реалізації задекларованих політичних цілей.

Економічні аспекти українсько-литовського співробітництва розкриваються у працях, присвячених аналізу торговельно-економічних відносин, інвестиційної взаємодії та макроекономічних наслідків безпекових викликів. Зокрема, у дослідженні І. Пістунова, К. Кізілової та Т. Косормігіна проаналізовано вплив війни в Україні на економічне зростання Литви, що дозволяє оцінити взаємозалежність економік двох держав у кризових умовах [57]. Автори доходять висновку, що активна підтримка України з боку Литви

поєднується з адаптацією її національної економіки до нових безпекових і геополітичних реалій, що, своєю чергою, впливає на характер двосторонніх економічних зв'язків.

Зазначені економічні дослідження дають змогу розглядати українсько-литовську співпрацю не лише як політичний чи безпековий феномен, а й як складову ширших процесів регіональної економічної трансформації. У цьому контексті важливим є аналіз змін у структурі торгівлі, інвестиційних потоків та економічної кооперації, які відбуваються під впливом війни, санкційної політики та переорієнтації економічних зв'язків у межах Європейського Союзу.

Гуманітарний вимір українсько-литовських відносин представлений у працях і матеріалах, що висвітлюють культурну співпрацю, освітні та наукові обміни, підтримку українських громад у Литві, а також гуманітарну допомогу Україні. Зокрема, науково-публіцистичні матеріали та аналітичні огляди, підготовлені за участю дипломатичних установ і профільних інституцій, розкривають практичні форми гуманітарної взаємодії, включно з програмами реабілітації українських військовослужбовців у Литві та підтримкою внутрішньо переміщених осіб і біженців [14; 55]. Хоча ці матеріали не завжди мають суто академічний характер, вони відіграють важливу роль у відтворенні соціального та людського виміру двосторонніх відносин.

Таким чином, праці третьої групи дозволяють доповнити історико-політичний та безпековий аналіз українсько-литовських відносин оцінкою їх економічної ефективності та гуманітарного наповнення. Поєднання аналітичних звітів, економічних досліджень і гуманітарних оглядів створює цілісне уявлення про багатовимірний характер співпраці України й Литви та її значення в умовах сучасних регіональних і глобальних викликів.

Також наше дослідження спиралося на широку та різноманітну джерельну базу, в межах якої ми також виокремили декілька груп джерел.

Першу групу джерел становлять міжнародно-правові акти та міжурядові угоди між Україною і Литовською Республікою, які формують нормативну основу двосторонніх відносин.

Аналіз цієї групи джерел дозволяє простежити еволюцію договірно-правової бази українсько-литовських відносин від початкового етапу становлення міждержавного діалогу до сучасного рівня стратегічного партнерства.

Ключовим документом, що заклав правові засади двосторонніх відносин, є Договір про дружбу і співробітництво між Україною і Литовською Республікою від 8 лютого 1994 року [8]. У цьому договорі закріплено базові принципи взаємодії сторін, зокрема повагу до суверенітету й територіальної цілісності, невтручання у внутрішні справи, мирне врегулювання спорів та розвиток співробітництва у політичній, економічній, культурній і гуманітарній сферах. Саме цей документ став правовим фундаментом для подальшого розширення договірної бази та інституціоналізації двосторонніх відносин.

Важливе місце у першій групі джерел займають угоди економічного характеру, зокрема Угода між Урядом України та Урядом Литовської Республіки про вільну торгівлю від 4 серпня 1993 року [33] та Угода про сприяння та взаємний захист інвестицій від 8 лютого 1994 року [35]. Ці документи визначили правові механізми розвитку торговельно-економічних відносин, створення сприятливих умов для інвестиційної діяльності та захисту економічних інтересів суб'єктів господарювання обох держав. Їхній аналіз дає змогу простежити економічні пріоритети сторін на початковому етапі співпраці та їх адаптацію до європейських економічних стандартів.

Окрему підгрупу становлять міжнародно-правові акти у сфері безпеки та оборони, які відображають поступове поглиблення українсько-литовського партнерства у військово-політичному вимірі. Серед них важливе значення має Угода про співробітництво у військовій сфері між Міністерством оборони України та Міністерством охорони краю Литовської Республіки 1994 року

[36], а також низка технічних угод щодо направлення миротворчого персоналу України для участі у діяльності литовської Групи з реконструкції провінції Гор в Афганістані [25–27]. Ці документи відображають практичний вимір безпекової співпраці та координацію дій у межах міжнародних миротворчих операцій під егідою НАТО.

Сучасний етап розвитку безпекових відносин зафіксовано в Угоді про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Литовською Республікою від 27 червня 2024 року [37], яка свідчить про перехід двосторонньої взаємодії на рівень стратегічної безпекової координації в умовах російсько-української війни. Аналіз цього документа дозволяє оцінити трансформацію ролі Литви як одного з ключових партнерів України у сфері оборони та міжнародної безпеки.

Важливим доповненням до зазначених актів є угоди у гуманітарній та соціальній сферах, зокрема Угода між Урядом України та Урядом Литовської Республіки про Раду обмінів молоддю України та Литви від 28 серпня 2015 року [34], яка спрямована на розвиток міжлюдських контактів і формування довгострокових суспільних зв'язків між двома державами. Такі документи свідчать про прагнення сторін наповнити політичне партнерство гуманітарним змістом.

Таким чином, міжнародно-правові акти та міжурядові угоди першої групи джерел утворюють цілісну нормативну систему, що відображає етапність, багатовимірність і динаміку українсько-литовських відносин. Їх аналіз є необхідною передумовою для комплексного дослідження двостороннього співробітництва, оскільки саме ці документи фіксують офіційні позиції сторін, правові зобов'язання та стратегічні пріоритети розвитку партнерства.

Другу групу джерел становлять офіційні матеріали органів державної влади України та Литовської Республіки, а також статистичні дані профільних державних установ.

Ці джерела які дозволяють проаналізувати практичну реалізацію українсько-литовських відносин, їхній поточний стан і динаміку розвитку. На

відміну від міжнародно-правових актів, що фіксують нормативні рамки співпраці, ці джерела відображають реальні політичні дії, управлінські рішення та фактичні результати взаємодії двох держав.

Важливе місце у цій групі посідають офіційні заяви та звернення президентів України і Литви, зокрема спільні заяви за підсумками державних та офіційних візитів, матеріали зустрічей на рівні глав держав і урядів, а також промови на міжнародних форумах. Зокрема, аналітичне значення мають Спільна заява Президента України та Президента Литовської Республіки за результатами переговорів [4], а також звернення литовського керівництва щодо підтримки України у протидії збройній агресії Російської Федерації [5; 6]. Ці документи відображають офіційну політичну позицію сторін, еволюцію риторики стратегічного партнерства та пріоритетність безпекового напрямку співпраці.

Суттєвий масив джерел формують матеріали урядів та профільних міністерств, зокрема Міністерства закордонних справ України та Міністерства закордонних справ Литовської Республіки. До них належать офіційні повідомлення, комюніке, пресрелізи та аналітичні довідки, присвячені розвитку двосторонніх відносин, євроатлантичній інтеграції України, військовій допомозі та координації дій у межах міжнародних організацій [9; 22; 28]. Важливим прикладом є Повідомлення МЗС Литовської Республіки щодо підтримки України у сфері оборони та безпеки, які дозволяють простежити інституційну роль Литви як активного адвоката українських інтересів у ЄС і НАТО.

Окрему підгрупу становлять матеріали дипломатичних представництв, зокрема Посольства України в Литовській Республіці та Посольства Литовської Республіки в Україні. Інформаційні повідомлення та огляди діяльності посольств містять відомості про міжурядові консультації, економічні форуми, гуманітарні заходи, візити офіційних делегацій і проекти технічної допомоги [44]. Ці джерела є цінними для аналізу прикладного виміру

дипломатії та розвитку контактів на міжінституційному й міжлюдському рівнях.

Значну аналітичну цінність мають також офіційні матеріали парламентів двох держав, зокрема заяви Верховної Ради України та Сейму Литовської Республіки щодо підтримки суверенітету й територіальної цілісності України, ухвалені резолюції та звернення до міжнародних організацій. Особливу увагу заслуговують резолюції Сейму Литовської Республіки про визнання Російської Федерації державою-терористом та про підтримку України [59–61], які свідчать про високий рівень політичної солідарності та нормативну підтримку України на законодавчому рівні.

Статистичний компонент другої групи джерел представлений насамперед даними Державної служби статистики України, зокрема матеріалами щодо зовнішньої торгівлі України з країнами Європейського Союзу та Литовською Республікою [28]. Аналіз цих даних дозволяє оцінити динаміку товарообігу, структуру експорту й імпорту, а також вплив безпекових і економічних криз на двосторонні економічні відносини. Статистика є важливим емпіричним підґрунтям для зіставлення задекларованих політичних пріоритетів із реальними економічними показниками.

Таким чином, офіційні матеріали державних інституцій та статистичні дані другої групи джерел забезпечують комплексне уявлення про сучасний стан українсько-литовських відносин, їхню практичну реалізацію та динаміку розвитку. Вони дозволяють поєднати нормативно-правовий аналіз із дослідженням реальної політичної практики та соціально-економічних результатів двосторонньої співпраці, що є необхідною умовою для всебічного наукового аналізу.

Третю групу джерел становлять публіцистичні, медійні та інформаційно-аналітичні матеріали, підготовлені засобами масової інформації, експертними середовищами та аналітичними центрами України, Литви й інших країн.

Ці джерела відображають суспільно-політичний контекст українсько-литовських відносин, особливості публічного дискурсу навколо двосторонньої співпраці, а також практичні аспекти підтримки України Литовською Республікою в умовах російсько-української війни. Їх використання дозволяє доповнити офіційні та нормативні джерела аналізом актуальних тенденцій, суспільних настроїв і експертних оцінок.

Важливу частину цієї групи становлять матеріали українських і литовських засобів масової інформації, зокрема публікації провідних інформаційних агентств та онлайн-видань, які систематично висвітлюють політичні контакти між Україною і Литвою, заяви офіційних осіб, військову та гуманітарну допомогу, а також реакцію литовського суспільства на події в Україні [13; 16]. Такі матеріали, як аналітичні статті та інтерв'ю в українських і балтійських медіа, дозволяють простежити еволюцію публічної риторики, формування образу Литви як одного з ключових союзників України та роль медіа у конструюванні суспільної підтримки двостороннього партнерства.

Окрему підгрупу становлять інформаційно-аналітичні матеріали провідних аналітичних центрів, зокрема Української призми, Центру «Нова Європа», *Lithuanian Foreign Policy Review* та інших експертних платформ [39; 48–50]. Значну аналітичну цінність мають звіти й огляди на кшталт «*Foreign policy audit: Ukraine–Lithuania*», аналітичні брифінги Української призми щодо зовнішньої політики України в Балтійському регіоні, а також експертні публікації, присвячені ролі Литви у підтримці України в межах Європейського Союзу та НАТО. Ці матеріали поєднують елементи академічного аналізу й прикладної експертизи, що робить їх важливим джерелом для дослідження сучасних зовнішньополітичних процесів.

Значний інтерес становлять також публіцистичні матеріали західних і балтійських експертів, у яких українсько-литовські відносини розглядаються крізь призму регіональної безпеки, концепції «малих держав» та солідарності у Східній Європі [48; 51]. У таких публікаціях аналізується активна позиція Литви щодо підтримки України, її роль у формуванні антиросійського

консенсусу в ЄС, а також вплив історичної пам'яті та власного досвіду протидії загрозам з боку Російської Федерації на сучасну зовнішню політику Литовської Республіки.

Окремий сегмент третьої групи джерел становлять матеріали спеціалізованих видань і тематичних платформ, присвячені питанням безпеки, оборони та міжнародних відносин, у яких аналізуються конкретні кейси литовської допомоги Україні, включно з військовою підтримкою, гуманітарними ініціативами та програмами реабілітації українських військовослужбовців [49; 50]. Такі джерела дозволяють деталізувати практичний вимір співпраці, який не завжди повною мірою відображено в офіційних документах.

Водночас використання публіцистичних та медійних матеріалів потребує критичного підходу з огляду на їхню жанрову специфіку, можливу емоційність і залежність від поточної політичної кон'юнктури. Саме тому ці джерела розглядаються у поєднанні з офіційними матеріалами та науковими працями, що дозволяє досягти балансу між фактичністю, аналітичною глибиною та відображенням суспільних оцінок.

Таким чином, публіцистичні, медійні та інформаційно-аналітичні матеріали третьої групи джерел відіграють важливу допоміжну роль у дослідженні українсько-литовських відносин. Вони дозволяють розкрити актуальний суспільно-політичний контекст, зафіксувати динаміку публічного дискурсу та доповнити академічний аналіз сучасними експертними інтерпретаціями й оцінками розвитку двосторонньої співпраці.

Методологічну основу магістерської роботи становить комплекс загальнонаукових і спеціальних методів пізнання, спрямованих на всебічний аналіз українсько-литовських відносин на сучасному етапі. Застосування поєднання різних методологічних підходів забезпечує цілісність дослідження та логічний зв'язок між теоретичними положеннями й емпіричним матеріалом.

Базовим є історичний метод, який використовується для аналізу еволюції українсько-литовських відносин та виявлення спадковості політичних і безпекових пріоритетів. Він дозволяє простежити зміну форматів співпраці та вплив ключових історичних подій на сучасний стан двосторонніх відносин. Важливе місце посідає системний підхід, у межах якого українсько-литовські відносини розглядаються як складова ширшої системи міжнародних відносин і регіональної безпеки. Цей підхід дає змогу проаналізувати взаємозв'язок політичного, безпекового, економічного та гуманітарного вимірів співпраці.

Для зіставлення позицій України й Литви застосовується порівняльний метод, який дозволяє виявити спільні та відмінні риси зовнішньополітичних стратегій обох держав. Він також використовується для аналізу ролі Литви серед інших держав Центрально-Східної Європи у підтримці України. Політико-правовий аналіз використовується для дослідження міжнародних договорів, міжурядових угод і офіційних заяв. Цей метод дає змогу оцінити нормативну основу двосторонніх відносин і рівень їх інституціоналізації.

Для опрацювання офіційних документів, аналітичних звітів і медійних матеріалів застосовується контент-аналіз. Він дозволяє виявити ключові наративи, домінантні теми та еволюцію публічного дискурсу щодо українсько-литовського партнерства. Елементи структурно-функціонального методу використовуються для аналізу ролі державних інституцій і міжнародних організацій у розвитку двосторонніх відносин. Це дає можливість оцінити функціональне навантаження окремих форматів співпраці. Обрана методологія забезпечує комплексний і міждисциплінарний підхід до дослідження українсько-литовських відносин. Вона дозволяє поєднати теоретичний аналіз із вивченням практичної політики та сучасних зовнішньополітичних процесів.

Таким чином, нормативно-правова база українсько-литовських відносин сформувалася ще на початку 1990-х років і поступово розширювалася, забезпечуючи системність і передбачуваність двосторонньої співпраці.

Основним документом, що заклав фундамент взаємодії, став Договір про дружбу і співробітництво 1994 року, який визначив принципи поваги до суверенітету, територіальної цілісності, невтручання у внутрішні справи та розвитку співробітництва у політичній, економічній, культурній і гуманітарній сферах. Надалі договірно-правова база постійно доповнювалася угодами економічного, безпекового та гуманітарного характеру, формуючи цілісну нормативну систему, що забезпечує стратегічний характер партнерства та адаптацію до сучасних геополітичних викликів.

Теоретична база дослідження охоплює історико-політичні, безпекові та економічно-гуманітарні аспекти українсько-литовських відносин. Історичні праці дозволяють відстежити спадковість політичних контактів та роль спільної історичної пам'яті у формуванні довіри між державами. Дослідження безпекового напрямку підкреслюють значення Литви як активного партнера у євроатлантичних процесах і механізмах регіональної безпеки. Аналітичні та міждисциплінарні роботи дозволяють оцінити економічну ефективність співпраці, гуманітарні взаємозв'язки та практичну реалізацію зовнішньополітичних стратегій обох держав. Джерельна база дослідження включає міжнародно-правові акти, міжурядові угоди, офіційні матеріали органів державної влади та статистичні дані. Комплексне використання різних джерел забезпечує багатовимірне розуміння розвитку українсько-литовського партнерства.

Методологія дослідження ґрунтується на історико-правовому, порівняльному та системному підходах, що дозволяють поєднати аналіз нормативної бази, практичної реалізації відносин та теоретичних аспектів. Використання міждисциплінарних підходів до вивчення політичного, економічного та гуманітарного вимірів співпраці забезпечує всебічну оцінку динаміки, структури та ефективності двосторонніх відносин.

РОЗДІЛ 2.

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКО-ЛИТОВСЬКИХ ВІДНОСИН (1991-2021 РОКИ)

Розвиток двосторонніх відносин України з державами Балтійського регіону у перші роки незалежності української держави демонструє чітку кореляцію з принципами і пріоритетами західного вектора української зовнішньої політики. У цьому контексті варто відзначити, що в інавгураційній промові 31 листопада 1999 року Президент України Л. Кучма офіційно визначив західний напрямок як пріоритетний у зовнішньополітичній стратегії держави, що було зумовлено як геополітичним розташуванням України, так і необхідністю балансування між різними центрами міжнародної політичної сили. Для держав Балтії, які на той час проводили відкрито проєвропейську політику та послідовно прагнули отримати гарантії безпеки через інтеграцію у військово-політичні структури НАТО, багатовекторність зовнішньої політики України, з урахуванням її складного геополітичного положення між Російською Федерацією та країнами Центрально-Східної Європи, виступала значним чинником, що визначав характер і напрями їхніх зовнішньополітичних концепцій, формуючи відносини у динамічному контексті регіональної безпеки та економічної взаємодії [31].

Серед низки ключових та результативних заходів, що відбулися протягом 2001–2002 років, особливої уваги заслуговує участь Президента України Л. Кучми у роботі міжнародної конференції «Діалог цивілізацій», яка проходила 24–26 квітня 2001 року у Вільнюсі в рамках офіційного державного візиту до Литви 22–24 квітня того ж року. Важливість цього заходу визначалася не лише його міжнародним статусом, а й тим фактом, що запрошення на конференцію було адресоване приблизно двом десяткам глав держав та урядів. Утім, фактично на найвищому рівні представником конференції виступила саме українська делегація, що зумовлювалося вдалим співпадінням дат проведення конференції з офіційним візитом Президента Л.

Кучми до Литви. Така синхронізація надала заходу додаткової політичної ваги та сприяла тому, що результати візиту були високо оцінені як українською, так і литовською стороною, закріпивши позиції України у регіональних та європейських дискусіях про безпеку і співробітництво [15].

Паралельно зі змінами в геополітичному контексті на європейському континенті, зокрема у зв'язку з поступовим розширенням євроатлантичних та загальноєвропейських структур на схід і наближенням Литви до вступу у Європейський Союз, виникла потреба в комплексному перегляді формату політичного діалогу між Україною та Литвою. Цей перегляд передбачав врахування процесу європейської інтеграції та адаптацію двосторонніх відносин до умов, що склалися у зв'язку з набуттям Литвою статусу повноправного члена ЄС. У практичному вимірі це означало розробку системи рекомендацій та механізмів, які б забезпечували ефективну координацію двосторонніх ініціатив, узгодження стратегічних цілей у сфері економічного, політичного та соціокультурного співробітництва, а також інтеграцію досвіду Литви у європейських процесах у вітчизняну політичну практику.

Відповідно до зазначеної логіки, у 2003 році, за ініціативою Прем'єр-міністрів України та Литви, було створено консультативний орган – українсько-литовську комісію з питань європейської інтеграції [31]. Новостворена структура покликана була забезпечити систематичний обмін інформацією, вироблення спільних рекомендацій і планів дій, спрямованих на наближення політичних, економічних та правових стандартів України до практики євроінтеграційного розвитку Литви. Такий підхід фактично виводив на перший план необхідність вивчення і врахування литовського досвіду інтеграції до європейських та євроатлантичних структур, що давало Україні можливість більш впевнено розробляти власну стратегію руху у напрямку євроінтеграції та безпекової кооперації.

Зокрема, взаємини з Литвою набували стратегічного значення через її роль як історичного і політичного партнера України, здатного надавати практичну та консультативну підтримку у реалізації ключових європейських

ініціатив України. Як наголошував колишній Надзвичайний і Повноважний Посол Литви в Україні А. Кумжа (2006–2009 рр.), для Литви інтеграція до НАТО та Європейського Союзу є фундаментальним напрямом зовнішньої політики держави, де НАТО розглядається як ключовий гарант національної безпеки, а членство у ЄС – як політичне і культурне повернення до «рідного дому» європейської спільноти. У своїх публічних заявах посол підкреслював: «Для нас НАТО – це безпека країни, ЄС – це повернення у свій рідний дім. Перед усіма виборами наші основні політичні партії сідали за стіл і підписували меморандум про те, щоб під час виборів ці два постулати нашої політики не оспорювалися» [16]. Такий підхід свідчить про високий рівень внутрішньополітичної консолідації Литви навколо євроатлантичної інтеграції та її важливості як еталону для побудови ефективних двосторонніх відносин України з державами регіону.

Важливими подіями у розвитку двосторонніх відносин між Україною та Литвою стали перемовини на найвищому політичному рівні, що сприяли консолідації стратегічного партнерства та зміцненню взаємної довіри. Зокрема, офіційний візит Президента України В. Ющенка до Литви 15 травня 2005 року, а також робочий візит Президента Литовської Республіки В. Адамкуса до України 16-17 червня 2005 року з метою участі у Міжнародному інвестиційному форумі «Позачерговий стіл», присвяченому Україні, стали визначальними у формуванні нового етапу двостороннього співробітництва. Ці заходи засвідчили готовність обох держав до активного діалогу у сфері політики, економіки та безпеки, а також підтвердили прагнення України та Литви до тісної координації на міжнародній арені. Додатково слід підкреслити, що символом солідарності литовської сторони з Україною стало ухвалення Сеймом Литовської Республіки 24 листопада 2005 року резолюції, в якій Голодомор 1932–1933 років був визнаний актом геноциду українського народу, що стало важливим політичним сигналом та свідченням глибокої моральної підтримки України з боку Литви [40].

На неформальному засіданні Комісії, що відбулося у Вільнюсі 21 квітня 2005 року, було проголошено початок інтенсифікованого політичного діалогу щодо можливості України стати членом НАТО, а також розглянуті ключові проблемні питання, пов'язані з реформами, необхідними для відповідності критеріям Північноатлантичного альянсу. Це засідання визначило основні пріоритети подальшого практичного співробітництва між Києвом та євроатлантичними структурами, зокрема у сфері зміцнення демократичних інститутів, відновлення регулярного політичного діалогу з НАТО, а також поглиблення співпраці у сфері реформування оборонного сектору та системи національної безпеки. Слід відзначити, що цей формат взаємодії передбачав не лише політичну координацію, але й практичну імплементацію заходів, спрямованих на забезпечення прозорості процесу реформ та наближення стандартів української державної системи безпеки до критеріїв Альянсу.

Підтримка Литвою євроатлантичного курсу України була підтверджена і під час консультацій на найвищому рівні між представниками НАТО та українською стороною, що проходили у Вільнюсі 23–24 жовтня 2005 року. У рамках цих консультацій міністри оборони України та країн-членів Альянсу детально проаналізували та позитивно оцінили прогрес України у реформуванні оборонного сектору, а також узгодили перспективи подальшої співпраці в питаннях модернізації системи національної безпеки. Важливим етапом двосторонньої взаємодії стала зустріч міністрів закордонних справ України та Литви 23 грудня 2005 року, під час якої було підписано спільну заяву про співробітництво у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції, а також регіональної координації. У документі підкреслювалося, що обидві сторони прагнуть до узгодження та координації своїх зусиль щодо подальшого налагодження співробітництва України з європейськими та євроатлантичними структурами, що визначало стратегічний характер партнерства і закріплювало його довгострокову перспективу [11].

Листопад 2006 року відзначався 15-ю річницею встановлення дипломатичних відносин між Україною та Литвою, що надало додаткового

імпульсу для поглиблення політичного та практичного співробітництва. Під час державного візиту Президента Литви В. Адамкуса до України відбулося інавгураційне засідання Ради Президентів України та Литви, у ході якого сторони погодилися на подальше посилення співробітництва у сфері імплементації результатів інтенсифікованого діалогу України з НАТО, модернізації українського оборонного та безпекового сектору, а також підвищення рівня обізнаності української громадськості щодо діяльності Північноатлантичного альянсу. Відзначалося, що такі кроки сприяють не лише поглибленню двостороннього співробітництва, але й формують ефективну основу для розвитку стратегічного партнерства у сфері безпеки та євроінтеграції України [2].

Загалом розвиток стратегічних двосторонніх відносин між Україною та Литовською Республікою після 2004 року характеризувався суттєвою активізацією співпраці в площині європейської та євроатлантичної інтеграції. Всі основні двосторонні домовленості між офіційними представниками Києва та Вільнюса концентрувалися на питаннях координації політичних стратегій, спрямованих на забезпечення стабільності в регіоні, посилення демократичних інститутів та інтеграцію в європейські та трансатлантичні структури. У цей період обидві країни уклали значну кількість контрактів, угод, протоколів і конвенцій, що охоплювали різні сфери співпраці – від політичної та безпекової взаємодії до економічного і культурного партнерства.

Вступ Литви до Європейського Союзу, безперечно, не обмежував її діяльність на міжнародній арені, однак одночасно з цим визначав певні рамки для економічної та торговельної політики держави. Всі торгово-економічні дії Литви в нових умовах були підпорядковані загальній політиці ЄС, що передбачало відповідність внутрішніх і зовнішніх економічних стратегій європейським стандартам. Литва повністю інтегрувалася у систему міжнародних і регіональних договорів ЄС, що спричинило втрату чинності низки попередніх двосторонніх і багатосторонніх угод, укладених до її вступу. Це, у свою чергу, зумовило необхідність поновлення або укладення нових

договорів відповідно до вимог європейської правової системи та стандартів ЄС, що стало важливим кроком у процесі адаптації зовнішньополітичних відносин Литви до нових геополітичних реалій.

Цікавою ілюстрацією політичного значення України у зовнішній політиці Литви є – о статистичний показник, наведений у «Білій книзі» за 2006 рік. Так, у цьому документі Сполучені Штати Америки згадувалися 15 разів, тоді як Україна – 13 разів, Данія та Росія – по 7 разів, Польща і Білорусь – по 5 разів, Латвія і Молдова – по 4 рази, Швеція – 3 рази, а Естонія, Німеччина та Грузія – по 2 рази. Незважаючи на те, що подані цифри не відображають якісного характеру відносин, вони водночас демонструють високий рівень політичного пріоритету України для Литви [62]. Варто зауважити, що період наприкінці 2008 – першої половини 2009 років був особливо насиченим у розвитку українсько-литовських відносин, що зумовлювалося як активізацією політичного діалогу, так і розширенням співпраці у сфері економіки та безпеки [2].

Економічні та фінансово-торговельні відносини між Україною та Литвою мають значне значення для обох держав і розглядаються як важлива складова стратегічного партнерства. Так, у 2007 році обсяг експорту Литовської Республіки до України склав 1 176 млрд літів, що становило 2,7 % усього експорту країни, при цьому Україна займала 12 місце серед торговельних партнерів Литви. Водночас обсяг імпорту з України склав 847,4 млн літів (1,4 % імпорту), що відповідало 19 місцю в списку країн-постачальників. Прямі інвестиції Литви в Україні на 1 жовтня 2007 року досягли 280,2 млн літів, що становило 7,8 % загального обсягу прямих інвестицій Литви і забезпечило Україні 5 місце серед держав, куди спрямовувалися литовські інвестиції [1].

За даними Міністерства економічного розвитку України, у 2012 році Литва посідала 39 місце серед 174 країн світу за обсягом експорту українських товарів та 18 місце серед 171 країни за обсягом імпорту продукції до України. Протягом 2000–2011 років товарообіг українських товарів і послуг до

Литовської Республіки збільшився з 227,2 млн до 955 млн доларів США, при цьому близько 95 % обороту припадало на товари, а 5 % – на послуги. У січні 2012 року обсяг торгівлі товарами склав 84,4 млн доларів США, з яких експорт українських товарів до Литви становив 16,1 млн доларів США, а імпорт литовських товарів до України – 68,3 млн доларів США. У 2011 році загальний обсяг товарообігу між Україною та Литвою склав 1 197 млн доларів США, зокрема експорт українських товарів та послуг до Литви – 345 млн доларів США, імпорт товарів і послуг з Литви – 852 млн доларів США [17].

Аналіз структури експорту та імпорту послуг демонструє спеціалізацію економічної взаємодії. У структурі експорту послуг з України до Литви 80,2 % припадало на транспортні та комунікаційні послуги, 12,7 % – на операції з нерухомістю, 2,8 % – на послуги в обробній промисловості, 2,2 % – на послуги готелів і ресторанів. У структурі імпорту з Литви 87,3 % становили транспортні та комунікаційні послуги, 3,7 % – операції з нерухомістю, 2,8 % – послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю, 2,1 % – послуги у сфері державного управління, 2 % – послуги обробної промисловості, 1,6 % – готельно-ресторанні послуги. Що стосується товарного експорту України до Литви у 2011 році, найбільші частки займали чорні метали (27,7 %), деревина та вироби з неї (8 %), залишки і відходи харчової промисловості (8 %), зернові культури (5,8 %), жири та олії (5,2 %), а також котли, машини, апарати та механічні пристрої (4,5 %). В імпорті з Литви найбільшу частку становили енергетичні матеріали, зокрема нафта та продукти її перегонки (78,2 %), котли, машини, апарати та механічні пристрої (4 %), полімерні матеріали та пластмаси (2,8 %), алкогольні та безалкогольні напої (1,7 %), папір та картон (1,4 %), а також вата (1,3 %) [17].

Таким чином, взаємодія між Україною та Литвою у сфері політики, економіки та безпеки після 2004 року характеризується послідовним стратегічним підходом, що поєднує інтенсифікований політичний діалог, активізацію торгово-економічних зв'язків і адаптацію двосторонніх відносин до норм та стандартів європейської інтеграції. Ці процеси сприяють

формуванню системного та збалансованого партнерства, яке враховує як міжнародні геополітичні зміни, так і внутрішні економічні та соціальні потреби обох держав.

За даними Міністерства економічного розвитку України, обсяги торгівлі між Україною та Литовською Республікою у 2019 році продемонстрували значне зростання, досягнувши 1,5 млрд доларів США за перші дев'ять місяців року, що на 37,1 % перевищує показники аналогічного періоду попереднього року. Позитивна динаміка спостерігалася як у напрямку експорту, так і імпорту: український експорт до Литви зріс на 25 %, тоді як імпорт литовських товарів в Україну збільшився на 42,1 %, що свідчить про поглиблення взаємного економічного співробітництва та розширення комерційної взаємодії між обома країнами. Поряд із торговельним зростанням, активно розвивалася і інвестиційна співпраця: обсяг литовських інвестицій в економіку України сягнув 182 млн доларів США, при цьому за перші дев'ять місяців року відбулося їхнє збільшення на 32 млн доларів США, що перевищує 20 % загальної суми прямих інвестицій із Литви. Така тенденція свідчить про посилення фінансово-економічних взаємозв'язків і зростаючу привабливість українського ринку для інвесторів із Балтійського регіону [43].

Паралельно з економічними аспектами, у 2008 році ключовою сферою співпраці між Україною та Литвою залишалася євроатлантична інтеграція. Напередодні Бухарестського саміту НАТО, Комітет із закордонних справ Сейму Литви виступив із офіційною заявою від 26 березня 2008 року «Про запрошення Грузії та України до початку реалізації Плану дій щодо підготовки до членства в НАТО». У своїй позиції литовські парламентарії, посиляючись на успіх попереднього розширення Північноатлантичного Альянсу, яке стало основою для стабільності та безпеки в Центральній і Східній Європі, акцентували увагу на необхідності завершення процесу об'єднання європейських демократичних держав у єдину систему колективної безпеки. Вони відзначили, що країни-кандидати, зокрема Україна, демонструють значні успіхи у проведенні політичних, економічних та військових реформ, а

їхня інтеграція у структури НАТО могла б сприяти подальшій стабілізації регіону та формуванню спільного безпекового середовища. Прибалтійські парламентарії підкреслили, що Україна вже на даному етапі виступає важливим стратегічним партнером Альянсу, а за багатьма критеріями є рівноправним союзником організації. Литовські політики звертали увагу на позитивний вплив надання ПДЧ як на країни-кандидати, так і на сам Альянс, закликаючи запросити Україну разом із Грузією до початку реалізації цього плану на Бухарестському саміті [11].

Однак, після того як Україні було відмовлено у негайному наданні Плану дій щодо членства в НАТО, уряд Литви знову чітко окреслив свою позицію стосовно цього питання. Так, 12 травня 2008 року під час державного візиту Президента України до Литовської Республіки була підписана спільна декларація, яка закріплювала стратегічне партнерство обох держав у ключових сферах, таких як енергетична безпека, європейська та євроатлантична інтеграція, а також взаємодія в питаннях політичного та економічного розвитку. Серпневі події на Кавказі змусили балтійські держави повторно оприлюднити свою позицію щодо майбутнього розширення Північноатлантичного Альянсу. Президент Литви В. Адамкус разом зі своїм польським колегою виступили із спільною декларацією, у якій закликали керівництво НАТО прискорити процес надання ПДЧ Україні та Грузії. На думку обох лідерів, надання Україні та Грузії Плану дій щодо членства є єдиним ефективним механізмом стабілізації регіональної безпеки та зміцнення колективної безпеки в Східній Європі [11].

Під час вересневої зустрічі з колегами голова Міністерства закордонних справ Литовської Республіки Пятрас Вайтекунас висловив серйозне занепокоєння щодо поточної політики Російської Федерації щодо сусідніх держав та її впливу на регіональну безпеку. Він наголосив на необхідності надання Україні та Грузії Плану дій щодо членства (ПДЧ) у Північноатлантичному Альянсі вже у грудні 2008 року як ключового кроку для забезпечення стабільності та миру у Східній Європі та на Кавказі.

Водночас, розвиток внутрішньополітичної кризи в Україні призвів до того, що питання про надання ПДЧ знову було відкладено на невизначений термін. Проте цей факт жодним чином не вплинув на послідовну позицію литовської сторони щодо необхідності підтримки України на її євроатлантичному шляху, що було підтверджено під час зустрічі президентів Литви та України Валдаса Адамкуса та Віктора Ющенка в Баку в середині листопада 2008 року [11].

Значущим чинником для України є стабільна та послідовна підтримка з боку політичної еліти Литви, яка демонструє готовність до поглиблення двостороннього співробітництва та надання допомоги Україні у процесі інтеграції до євроатлантичних структур. Зокрема, Президент Литовської Республіки Валдас Адамкус у численних офіційних виступах підкреслював, що Україні відведена особлива роль у європейській політичній та безпековій архітектурі, а Литва завжди розглядатиме себе як близького друга України, готового до відвертого діалогу, дружньої підтримки та конкретної допомоги у реалізації стратегічних завдань. Адамкус неодноразово наголошував на важливості збереження територіальної цілісності та суверенітету України, а також на необхідності активної участі нашої держави у вирішенні ключових питань регіональної безпеки та забезпеченні стабільності на континентальному рівні [64].

У своїх виступах колишній президент Литви підкреслював, що країни-члени Європейської Спільноти повинні приділяти особливу увагу державам Східної Європи та надавати їм підтримку у процесі становлення демократичних інститутів і формування громадянського суспільства. На його думку, перші два етапи розширення НАТО необхідно розглядати як визначальні віхи на шляху об'єднання європейських демократичних країн у єдину спільноту, яку можна розглядати як цивілізаційний простір Європи. Водночас Адамкус наголошував, що потенціал для подальшого розширення Альянсу на Схід залишається значним, і членство України в НАТО є важливим стратегічним завданням, яке потребує політичної послідовності та активної підтримки з боку країн-членів Альянсу [11].

Литовська Республіка продемонструвала позитивне ставлення до ініціатив українських державних діячів щодо прагнення отримати План дій щодо членства на Бухарестському саміті НАТО. На початку 2008 року міністр закордонних справ Литви Пятрас Вайтекунас у своєму інтерв'ю газеті «Дзеркало тижня» підтвердив, що литовська сторона твердо підтримує політику Києва щодо євроатлантичної інтеграції, наголосивши, що ПДЧ є потужним інструментом для трансформації та модернізації державних інститутів України. Він підкреслив, що надання Україні Плану дій відповідає не лише інтересам самої держави, а й загальним стратегічним інтересам євроатлантичного співтовариства. Водночас Вайтекунас зазначив, що отримання ПДЧ не гарантує автоматичного та швидкого вступу України до НАТО, а є початком тривалого та складного процесу, який вимагає від української влади значних політичних зусиль, ретельної підготовки та відповідальної роботи у різних сферах державного управління, економіки та оборони [13].

Після 2014 року ключовим елементом зовнішньої політики Литовської Республіки щодо України, особливо у контексті зміцнення регіональної безпеки, стало послідовне просування поглибленої співпраці між Україною та Північноатлантичним Альянсом. Євроатлантичні прагнення Києва отримали системну підтримку з боку литовських політичних еліт, яка проявлялася як у дипломатичних контактах того часу, так і на сучасних міжнародних платформах. Зокрема, у виступах колишнього президента Литви Далі Грибаускайте та нинішнього глави держави Гітанаса Науседи наголошувалося, що Україна може виступати одним із стратегічно важливих партнерів НАТО, здатним відігравати значну роль у забезпеченні колективної безпеки Європи та стабілізації східноєвропейського регіону [46]. У зовнішньополітичній концепції Литви така підтримка розглядається не лише як прояв солідарності, але й як інвестиція у власну безпеку та стабільність регіону. У цьому контексті активне лобіювання серед західних партнерів шляху для інтеграції України в НАТО стало одним із пріоритетів зовнішньої

та оборонної політики як президента Д. Грибаускайте, так і президента Г. Науседи. Крім того, Г. Науседа висловлював сподівання, що його послідовна позиція щодо підтримки України сприятиме зміцненню міжнародного іміджу та впливу Литовської Республіки на світовій арені. Таким чином, його політичний курс можна розглядати як продовження традиційних підходів Литви до розбудови державної безпеки та зовнішньополітичного курсу [53].

Стратегічне партнерство між Україною та Литвою також проявляється у сфері військово-технічного співробітництва. Значення цього напряму взаємодії щороку відображається у так званій «Білій книзі» Литви, зокрема у розділі, присвяченому двосторонньому оборонному співробітництву, де Україна, разом із США, Польщею та Данією, визначена як держава, з якою військова співпраця є пріоритетною для Литовської Республіки [40]. Співпраця у форматі професійного обміну досвідом та підготовки військовослужбовців приносить взаємну користь усім учасникам. Литовські інструктори сприяють переходу українських військових на стандарти, прийняті у євроатлантичній системі колективної безпеки, знайомлять із новітніми тактичними розробками та методиками управління військами. Водночас практичний досвід Збройних сил України, здобутий під час п'ятирічного конфлікту на Сході держави, становить значний інтерес для Литви і детально вивчається з метою застосування у власних навчаннях та модернізації оборонних систем. Таким чином, якщо Литва забезпечує українську армію теоретичними та технічними ресурсами для приведення її до світових стандартів, то Україна одночасно надає литовській стороні доступ до реального бойового досвіду, який може стати корисним у разі ескалації російської агресії у регіоні [18].

З метою посилення оборонного потенціалу України литовська влада докладает значних зусиль щодо матеріально-технічного забезпечення Збройних сил України. Так, у листопаді 2014 року було підписано договір про військово-технічну допомогу між двома країнами, за умовами якого Литовська Республіка стала першою та єдиною європейською державою, яка у період

збройного конфлікту постачала Україні летальне озброєння. Йшлося, зокрема, про зразки легкої стрілецької зброї, що використовувалися литовською армією до приєднання до НАТО, які на той час не відповідали уніфікованим стандартам Альянсу, зокрема за калібром набоїв. У 2016 році Україна отримала від Литви понад 150 тонн боєприпасів, а у 2018 році литовська сторона висловила готовність передати до України до 7 тисяч одиниць легкої стрілецької зброї, міномети, кулемети, протитанкові системи та боєприпаси загальною вартістю до 3 млн євро [65]. Цікавим є те, що на експертному рівні обговорюється можливість часткового походження цього озброєння з інших країн Центральної та Східної Європи, що означає, що Литва фактично виступала посередником у постачанні військової допомоги. Водночас така роль підкреслює значущість Литви як надійного союзника, готового брати на себе відповідальність та демонструвати антиросійську позицію на міжнародній арені [18].

У лютому 2019 року було ухвалено рішення про додаткову передачу Україні боєприпасів для стрілецької зброї – понад мільйон набоїв вартістю 255 тис. євро. Литовська сторона підкреслює, що подібні дії відповідають як чинним двостороннім угодам, так і історично сформованій природі відносин між країнами, а також користуються значною підтримкою населення Республіки [2]. Водночас двостороння співпраця Збройних сил України та Литви не обмежується допомогою у протидії російській агресії. Її основою є багатостороннє та стабільне партнерство у сфері участі в міжнародних миротворчих операціях, зокрема тих, що здійснюються під егідою НАТО, яке розвивалося ще з початку XXI століття і поступово набуло системного та стратегічного характеру [65].

У сфері військово-технічного співробітництва україно-литовське партнерство характеризується тривалою та послідовною історією взаємодії, що охоплює як технічне обслуговування озброєння, так і підготовку військового персоналу. Литовська Республіка протягом тривалого часу проявляла зацікавленість у використанні виробничих та технічних

потужностей України для підтримання в боєздатному стані наявних у її арсеналі радянських зразків озброєння та військової техніки. Зокрема, значний обсяг робіт з технічного обслуговування литовських військово-транспортних літаків Ан-26 здійснювався на українському авіаційному заводі, розташованому в місті Київ, що демонструє не лише оперативну, але й стратегічну складову взаємодії у військово-технічній сфері [30].

У контексті інтенсифікації розвитку вітчизняного оборонно-промислового комплексу протягом останніх років спостерігається зростаючий інтерес Литви до активізації співпраці у сфері розробки перспективних оборонних проектів та інноваційних технологій. Так, у 2017 році між державним концерном України «Укроборонпром» та Литовською безпековою та оборонною промисловою асоціацією було підписано меморандум про стратегічну співпрацю, що визначає основні напрямки розвитку партнерства, включно з кооперацією в розробці новітніх озброєнь, модернізації техніки та обміні науково-технічним досвідом [66].

Особливо значущим компонентом двостороннього партнерства є кооперація у підготовці та підвищенні кваліфікації військовослужбовців. Цей напрям співпраці має давні традиції: ще наприкінці ХХ століття діяв план навчання литовських військових у Національній академії оборони України імені І. Черняховського, що демонструє системний підхід обох держав до формування професійних кадрів. Сьогодні литовські інструктори активно залучені до підготовки українських військових, забезпечуючи не лише передачу теоретичних знань, але й практичних навичок, адаптованих до стандартів НАТО. Вже на початковому етапі збройного конфлікту на сході України група литовських офіцерів виступала в якості радників при Генеральному Штабі України та Командуванні Сил спеціальних операцій, а також брала участь у підготовці підрозділів відродженої Національної гвардії України [19].

У січні 2016 року Міністерство оборони Литовської Республіки оголосило про приєднання до багатонаціональної тренувальної групи

«Україна», керованої з боку США. Основною метою цієї програми стало забезпечення професійного навчання українських військовослужбовців та ознайомлення їх з досвідом литовської армії. За словами міністра охорони краю Литви Юозаса Олекаса, участь у програмі сприяла підвищенню відповідності Збройних сил України стандартам НАТО та покращенню здатності українських військових до кооперації з підрозділами інших країн-членів Альянсу. Для досягнення цих цілей на територію України відряджалися групи литовських спецпризначенців, які у співпраці з представниками інших держав-партнерів здійснювали підготовку та підвищення кваліфікації українських колег [50].

У 2017 році участь Литви у підготовці українських військовослужбовців була значно розширена. Згідно з мандатом, затвердженим литовським Сеймом, до 60 військовослужбовців Литви могли бути відряджені на територію України для виконання тренувальних обов'язків. Станом на кінець 2018 року понад 20 литовських інструкторів активно залучалися до навчання у Міжнародному центрі миротворчості та безпеки в місті Яворів та у 142-му тренувальному центрі сил спеціального призначення в місті Бердичів. На двосторонній зустрічі президентів України Петра Порошенка та Литви Далі Грибаускайте було обговорено можливість подальшого нарощування контингенту інструкторів та розширення масштабів навчальної співпраці, що свідчить про прагнення обох держав поглиблювати системне військове партнерство та адаптувати українські війська до стандартів колективної безпеки [49].

Паралельно з внутрішньоукраїнською підготовкою військовослужбовців, значна увага приділяється навчанню українських офіцерів та підофіцерів у військових навчальних закладах Литовської Республіки. Зокрема, українські військові проходять підготовку у Військовій академії Литви імені генерала Йонаса Жямайтіса, розташованій у місті Вільнюс, а також у Школі підофіцерів литовських збройних сил імені дивізійного генерала Стасіса Раштікіса, яка функціонує у місті Каунас. Крім

того, Литовська Республіка фінансує підготовку українських офіцерів у Балтійському оборонному коледжі (BALTDEFCOL), що розташований у місті Тарту в Естонії, що є важливим елементом регіональної співпраці та інтеграції у євроатлантичну систему безпеки. Така багаторівнева підготовка військовослужбовців сприяє формуванню професійних компетенцій українських військових та інтеграції їх у стандартизовану систему колективної безпеки [19].

Співпраця України з Литвою у форматі професійного обміну досвідом та підготовки військових кадрів характеризується взаємною вигодою та не є односторонньою. Литовські інструктори надають всебічну допомогу українським військовим у процесі адаптації до стандартів євроатлантичної системи колективної безпеки, включаючи ознайомлення з сучасними тактичними розробками та методиками ведення бойових дій. Водночас практичний досвід, який українські військові здобули під час п'ятирічного конфлікту з Російською Федерацією, становив значний інтерес для литовської сторони та вивчається з метою інтеграції в навчальні програми та вдосконалення підготовки власного персоналу. Таким чином, взаємодія носить двосторонній характер: Литва сприяє теоретичному та технічному підвищенню рівня підготовки української армії до міжнародних стандартів, тоді як Україна надає цінний практичний досвід, який може бути використаний у разі загострення безпекової ситуації та потенційного розширення російської агресії у регіоні [19].

З метою посилення потенціалу Збройних сил України до протидії зовнішній агресії Литовська Республіка активно сприяє вдосконаленню матеріально-технічного забезпечення української армії. Важливим кроком у цьому напрямі стало підписання у листопаді 2014 року договору про військово-технічну допомогу між Литвою та Україною, що передбачав надання летального озброєння в умовах триваючого конфлікту. Литва стала першою та поки що єдиною європейською державою, яка офіційно постачала Україні бойове озброєння. Основною складовою допомоги були зразки легкої

стрілецької зброї, що раніше перебували на озброєнні литовської армії до вступу Литви до НАТО та які не відповідали уніфікованим стандартам Альянсу, наприклад, за калібром набоїв. Зокрема, йшлося про передання автоматів Калашникова та близько двох мільйонів набоїв до них. У 2016 році українські війська отримали від Литви понад 150 тонн боєприпасів. У 2018 році Литовська Республіка висловила готовність продовжити постачання озброєння, включно з передачею до 7 тисяч одиниць легкої стрілецької зброї, мінометів, кулеметів, протитанкових систем та боєприпасів загальною вартістю до 3 млн євро [66].

На експертному рівні окремі аналітики висловлювали сумніви щодо виключно литовського походження зазначеного озброєння та військових матеріалів. Є підстави вважати, що Вільнюс виступав посередником у передачі України військової допомоги, зібраної у кількох центрально- та східноєвропейських країнах-членах НАТО. Такі припущення, зокрема, висував у 2014–2015 роках президент аналітичного центру Potomac Foundation Філіп Кербер. У цьому контексті роль Литви як стратегічного партнера набуває особливої значущості, оскільки вона офіційно взяла на себе відповідальність за надання допомоги Києву, що засвідчує союзницьке ставлення Литви та її готовність протистояти російській агресії, водночас сприймаючись як символічний антиросійський демарш у міжнародному вимірі [19].

Вже у лютому 2019 року уряд Литовської Республіки ухвалив рішення про передачу Україні додаткових боєприпасів для стрілецької зброї, що становило понад один мільйон одиниць набоїв загальною вартістю 255 тис. євро. Литовська сторона підкреслює, що такі заходи не лише відповідають чинним двостороннім угодам та характеру традиційно дружніх відносин між обома державами, але й користуються значною підтримкою з боку громадян республіки. За результатами опитування, проведеного Міністерством охорони краю Литви у 2018 році, 64 % респондентів позитивно оцінили практику

надання військової допомоги Україні, що свідчить про високий рівень соціальної легітимності таких дій [48].

Паралельно з безпосереднім постачанням озброєння Литва надає системну допомогу у структурній перебудові та вдосконаленні системи планування та управління українськими збройними силами. Литва є членом міжнародної консультативної групи, яка займається реформуванням сектору безпеки та оборони України на рівні Міністерства оборони, де вона співпрацює з такими країнами, як США, Канада, Велика Британія та Польща. Додатково литовська сторона активно залучається до надання медичної підтримки українським військовим, які отримали поранення в зоні конфлікту. Для цього Литва взяла на себе обов'язки щодо організації лікування та реабілітації українських поранених у спеціалізованому військовому медичному центрі, розташованому в місті Друскінінкай. Ще у 2014 році у Литві проходили лікування 43 громадяни України, а вже наступного року було досягнуто домовленості про можливість щорічного прийому на території республіки близько п'ятдесяти поранених українських військових. За перші чотири роки конфлікту через литовські медичні заклади пройшло лікування 191 поранений український військовослужбовець [55].

Практична співпраця між Збройними силами України та Литви не обмежується лише оперативним реагуванням на виклики, пов'язані з агресивною політикою Російської Федерації. Вона включає також тривалу і системну участь у миротворчих операціях, зокрема тих, що проводяться під егідою Організації Північноатлантичного договору, і має історичну основу, яка почала формуватися на початку XXI століття [19]. Україно-литовське співробітництво у сфері миротворчості виявилось особливо результативним у рамках багатонаціональних операцій. Наприклад, у складі багатонаціональної бригади EAST („Схід”) сил KFOR, що забезпечують мир у Косово, на 2008 рік функціонував підрозділ з 32 литовських солдатів, інтегрований до польсько-українського батальйону, розташованого у селі Качанік за 40 кілометрів від міста Приштина [47].

Особливу увагу слід приділити участі українських лікарів у миротворчих місіях ISAF в Афганістані у складі литовського контингенту. Така взаємодія стала свідченням налагодження перевіреного часом бойового партнерства між українськими та литовськими військовослужбовцями. Їхня діяльність здійснювалась на підставі підписаної 13 березня 2007 року технічної угоди між Міністерством оборони України та Міністерством охорони краю Литовської Республіки, що регламентувала направлення українського миротворчого персоналу до складу литовської групи для виконання завдань у рамках реконструкції провінції Гор в Афганістані в межах Міжнародних сил сприяння безпеці [25]. В подальшому домовленості щодо співпраці в цьому форматі регулярно оновлювалися та перезатверджувалися, зокрема у 2008 [26] та 2011 [27] роках, причому останній документ було доповнено спеціальним протоколом 13 червня 2014 року, що відображало зміни у структурі та масштабах миротворчої взаємодії.

Таким чином, на підставі аналізу практичної взаємодії можна констатувати формування стабільного, перевіреного часом бойового партнерства між миротворцями України та Литви, що ґрунтується на багаторівневому обміні досвідом, взаємній підтримці та координації дій у міжнародних операціях. Характер взаємовідносин між двома державами свідчить про системну готовність Литовської Республіки надавати всебічну допомогу Україні у модернізації національного безпекового та оборонного сектору, спрямовану на підвищення оперативних спроможностей і інтеграцію українських збройних сил до євроатлантичних стандартів. У контексті українсько-російського конфлікту така позиція литовської влади демонструє послідовну підтримку України на міжнародній арені та дозволяє розглядати Литву як одного з найнадійніших і найпослідовніших союзників Києва [19].

Активізація двосторонньої кооперації простежується практично за всіма ключовими напрямками. До них належить надання матеріально-технічної допомоги українським Збройним силам, системна підтримка реформ у структурах Міністерства оборони України, забезпечення функціонування

тренувальних місій литовських інструкторів на території нашої держави, обмін професійним досвідом військовослужбовців, а також організація лікування і реабілітації поранених українських бійців. Крім того, стратегічне партнерство поширюється на сферу миротворчої діяльності, включаючи спільну участь у багатонаціональних операціях та координацію дій в об'єднаних підрозділах, що формуються у складі миротворчих контингентів. Такий комплексний підхід до співпраці перетворює Вільнюс на одного з ключових партнерів Києва в межах регіонального безпекового простору, забезпечуючи не лише практичну, а й символічну підтримку у протидії загрозам регіональної стабільності [19].

Водночас наслідки цієї активної двосторонньої взаємодії виходять за межі суто двостороннього формату, впливаючи на безпекову архітектуру Балто-Чорноморського регіону та на перспективи реалізації ширших регіональних інтеграційних проектів. У цьому контексті Литва, спільно з Польщею, може виступати цементуючим елементом для формування своєрідного «поясу безпеки», орієнтованого на захист східних кордонів Європейського континенту та зміцнення колективної обороноздатності регіону. З огляду на це, дослідження впливу україно-литовської двосторонньої співпраці на регіональний формат відносин є не лише актуальним, а й відкриває перспективу для подальшого поглибленого наукового аналізу, що дозволить комплексно оцінити роль окремих держав у забезпеченні безпеки та стабільності у Східній та Центральній Європі [19].

Відносини Литовської Республіки з Україною реалізуються на кількох взаємопов'язаних рівнях, що безпосередньо впливають на позиції Литви у глобальній системі міжнародних відносин і визначають її роль як активного актора в забезпеченні безпеки та стабільності в регіоні Східної Європи. По-перше, у багатосторонньому форматі Литва взаємодіє з Україною в межах політики стримування потенційних загроз регіональній безпеці, надаючи послідовну політичну підтримку Києву на міжнародних майданчиках, включно з інституціями Європейського Союзу та організаціями

Північноатлантичного альянсу. Така позиція сприяє зміцненню міжнародних позицій України та підвищенню її видимості та значущості серед ключових учасників європейської політичної системи і поза її межами. По-друге, на двосторонньому рівні Литва зацікавлена в активізації економічного співробітництва з Україною, що проявляється через стимулювання двосторонньої торгівлі, участь литовських компаній у відновленні та модернізації української економіки, а також у виступі як фінансового та технологічного партнера відповідних процесів відновлення та розвитку національної інфраструктури. По-третє, у сфері внутрішньої політики Литва прагне розширити міжлюдські контакти та культурні зв'язки громадян обох держав через активну співпрацю на рівні місцевого самоврядування, реалізацію освітніх, культурних та наукових ініціатив, що сприяє формуванню позитивного іміджу України серед литовського населення та закладає основи для довготривалого партнерства [43].

27 листопада 2019 року у Вільнюсі відбулася дванадцята сесія Ради Президентів України та Литовської Республіки під головуванням Президента України Володимира Зеленського та Президента Литви Гітанаса Науседи, під час якої було підписано низку важливих документів, що визначають перспективи подальшої взаємодії двох держав на середньострокову перспективу. Серед підписаних документів особливе значення мають Декларація про розвиток стратегічного партнерства між Україною та Литовською Республікою на 2020–2024 роки, Декларація намірів щодо взаємного визнання електронної ідентифікації та довірчих послуг для електронних транзакцій, що була укладена між Міністерством цифрової трансформації України та Міністерством економіки та інновацій Литви, а також Декларація намірів щодо співпраці у сфері кібербезпеки, підписана між Міністерством оборони України та Міністерством національної оборони Литви. Ці документи створюють формальні механізми подальшої інтеграції України у сучасні цифрові та безпекові стандарти ЄС та НАТО, сприяють зміцненню стратегічного партнерства та закріплюють зобов'язання обох

сторін щодо розвитку взаємовигідних політичних, економічних та технологічних ініціатив [43].

Візит Президента України Володимира Зеленського до Литви охопив усі три основні напрями співпраці: міжнародну політику, двосторонню економіку та внутрішню політику Литви щодо зміцнення міждержавних контактів. У сфері міжнародної політики Литва підтвердила підтримку ініціативи Президента Зеленського щодо мирного врегулювання конфлікту на Донбасі, включно з підготовкою та проведенням зустрічі лідерів «Нормандської четвірки» (Франція, Німеччина, Росія та Україна), що відбулася 9 грудня 2019 року у Парижі. Литовська сторона запевнила у подальшій підтримці України у процесі врегулювання конфлікту та висловила готовність сприяти інтеграції Києва до Північноатлантичного альянсу, зокрема шляхом включення до Програми розширених можливостей НАТО, що передбачає доступ України до системи обміну розвідувальною інформацією, участь у командній структурі альянсу під час спільних операцій та навчань, а також спільне планування безпекових заходів. Одним із важливих аспектів цієї взаємодії стало спільне бачення розвитку Східного партнерства та підтримка євроінтеграційних прагнень України. Так, під час візиту Президента Зеленського в Вільнюс, одночасно відбулася зустріч міністрів закордонних справ Литви, Естонії, Швеції та України в Таллінні, де обговорювалися шляхи координації політики підтримки України у зміцненні демократичних інституцій та економічного розвитку в рамках Східного партнерства [43].

Щодо цифрової економіки та інновацій, в ході двосторонніх переговорів було окреслено значний потенціал співпраці у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, фінансових інновацій, включно з розвитком децентралізованих фінансових систем (DeFi), а також у реалізації транспортних інфраструктурних проєктів, зокрема створення спільного підприємства для розвитку залізничного сполучення в межах ініціативи «Вікінг Трейн». Підписання Декларації намірів щодо взаємного визнання електронної ідентифікації для електронних транзакцій забезпечує правову

основу для розвитку транскордонної електронної комерції, зміцнює довіру до цифрових послуг та створює умови для інтеграції електронних платформ обох країн у спільний регіональний цифровий простір [43].

Аналіз розвитку українсько-литовських відносин у період 1991–2021 років свідчить про системну та послідовну інтеграцію двостороннього партнерства в політичну, економічну та безпекову сфери. Політичний діалог, особливо на найвищому рівні, сприяв формуванню стратегічного партнерства та узгодженню ключових євроатлантичних та європейських ініціатив України з досвідом і практиками Литви, яка виступала надійним союзником у підтримці демократичних реформ, стабільності та безпеки у регіоні. У цьому контексті важливими стали створення консультативних органів, обмін досвідом інтеграції до ЄС та НАТО, а також активна участь у багатосторонніх форумах, що посилювало позиції України на міжнародній арені. Економічне співробітництво характеризувалося стійкою динамікою зростання торгівлі, прямих інвестицій та спеціалізації взаємного товаро- та послугопостачання. Значну увагу приділяли розвитку транспортної, промислової та енергетичної взаємодії, що створювало надійну основу для економічної стабільності і поглиблення комерційних зв'язків між обома державами. Безпекова та військово-технічна співпраця стала одним із пріоритетних напрямів, що включав постачання озброєння та боєприпасів, технічне обслуговування військової техніки, спільні навчання та підготовку військовослужбовців. Цей напрям забезпечував адаптацію Збройних сил України до стандартів НАТО, передачу досвіду та технологій, а також розвиток багаторівневого військового партнерства, яке охоплює як підготовку кадрів, так і модернізацію оборонних систем. Загалом, українсько-литовські відносини демонструють збалансовану модель стратегічного партнерства, в якій політичний, економічний та безпековий напрямки взаємодіють і взаємопідсилюють один одного, забезпечуючи стабільний розвиток співробітництва та інтеграцію України у євроатлантичну та європейську спільноту.

РОЗДІЛ 3.

УКРАЇНСЬКО-ЛИТОВСЬКІ ВІДНОСИНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Зміни у геополітичному середовищі Східної Європи протягом останнього десятиліття визначили нові виклики для національної безпеки країн Балтійського регіону. Анексія Криму Російською Федерацією у 2014 році, подальша ескалація напруженості між Росією та країнами Заходу, а також повномасштабне вторгнення Росії в Україну у 2022 році поставили Литву перед необхідністю перегляду стратегічних пріоритетів у сфері оборони, зовнішньої політики та регіональної стабільності. У цих умовах Литва змушена була розробляти багаторівневу політику безпеки, що поєднує внутрішні заходи зміцнення обороноздатності та активну дипломатичну підтримку міжнародних партнерів і союзників.

Події міжнародної ситуації у 2014-2024 роках, зокрема анексія Криму Російською Федерацією та подальша ескалація відносин між Росією та країнами Заходу, а також повномасштабне вторгнення Росії в Україну, стали ключовими чинниками перегляду національної безпеки Литви. Ці події суттєво вплинули на стратегічне сприйняття безпеки в регіоні та спричинили необхідність посилення оборонного потенціалу країни. Литва ухвалила рішення про збільшення видатків на оборону, прискорення модернізації Збройних Сил та посилення можливостей для військово-цивільної співпраці, а також активізації взаємодії з союзниками НАТО. Анексія Криму та війна в Україні призвели до фундаментальної зміни сприйняття Росії як системної загрози не лише для Литви, а й для інших держав Балтійського регіону. Український конфлікт був визначений Литвою як ключовий національний інтерес, оскільки стримування агресії Росії на українській території розглядається як засіб гарантування безпеки Литви та регіону загалом. У

цьому новому геостратегічному контексті Литва реалізувала багатоступеневу зовнішню політику, спрямовану на диверсифікацію зовнішньо-політичних відносин за межі сусідніх держав, зокрема з державами-членами НАТО та ЄС, такими як Сполучені Штати Америки, Велика Британія, Тайвань, Німеччина та Франція [53].

23 лютого 2022 року, після публічного звернення президента Російської Федерації Володимира Путіна, у якому він визнав незалежність самопроголошених утворень на частині Донбасу – Донецької та Луганської народних республік (ДНР, ЛНР) – президент Литви разом із президентом Польщі Анджеєм Дудою вирішили терміново відвідати Київ. Серед перших високопосадовців, які відвідали Україну після початку повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року, були президент Гітанас Науседа, Спікерка парламенту Вікторія Чміліте-Нільсен, Прем'єр-міністерка Інґріда Шімоніте, Міністр закордонних справ Габріелюс Ландсбергіс та Міністр оборони Арвідас Анушаускас [22]. Під час офіційної зустрічі з президентом України Володимиром Зеленським литовський лідер наголосив на принциповій позиції Литви щодо невизнання порушень територіальної цілісності України та незаконної анексії Криму, підкресливши, що Україна не залишиться наодинці перед обличчям агресії [59]. Ця позиція відображає розуміння литовською стороною того, що дії Росії проти України становлять пряму загрозу національній безпеці Литви та стабільності у регіоні, а також обґрунтовує активну підтримку України як елемент власної безпекової стратегії.

Концепція зовнішньої політики президента Г. Науседи ґрунтувалася на припущенні, що втрата контролю над Києвом Росією може мати наслідки для безпеки Литви та інших країн Балтії. З огляду на це, Литва прагнула не лише до посилення двосторонньої підтримки України, але й до активізації дій союзників по НАТО щодо взаємодії з Україною, враховуючи наростаючу загрозу російської агресії в регіоні. Стратегічна лінія Литви передбачала комплексне поєднання політичної, дипломатичної та військової підтримки

України, що стало складовою частиною більш широкої концепції забезпечення стабільності та безпеки у Східній Європі [56].

25 лютого 2022 року на екстреному засіданні Європейського Союзу у Брюсселі та НАТО у Варшаві президент Литви представив комплексний план дій у відповідь на повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну. План ґрунтувався на чотирьох основних напрямках: засудження агресивних дій Росії та Білорусі, які здійснювалися в рамках організованого вторгнення на українську територію; блокування участі Росії в міжнародних організаціях, зокрема позбавлення мандата в G20 та Раді Безпеки ООН; посилення економічних та політичних санкцій, у тому числі відключення Росії від міжнародної фінансової системи SWIFT; а також зупинення розвитку газопровідного проекту «Північний потік-2» [60]. Цей стратегічний документ демонстрував системний підхід Литви до реагування на нові виклики безпеки та її готовність до активної участі у формуванні колективної відповіді міжнародного співтовариства на агресію.

Наслідком цих подій стала публічна заява президента Литви про необхідність посилення двосторонньої та багатосторонньої співпраці зі стратегічними партнерами у сфері безпеки, зокрема зі Сполученими Штатами Америки, Польщею та Німеччиною, а також про прагнення до подальшого зміцнення східного флангу НАТО та надання комплексної допомоги Україні. Основою такої політики стало спільне сприйняття загроз з боку агресивної політики РФ та усвідомлення важливості координації дій у межах європейських та трансатлантичних структур. У цьому контексті 26 лютого 2022 року під час зустрічі в Берліні з канцлером Німеччини Олафом Шольцем та прем'єр-міністром Польщі Матеушем Моравецьким Гітанас Науседа підкреслив необхідність формування широкої коаліції підтримки України, зазначивши, що «українці борються не лише за свою, а й за свободу та демократичні цінності всієї Європи, ми повинні зробити все можливе, щоб зупинити агресію Росії. Ми тут, щоб сформувати широку коаліцію та врятувати незалежну, демократичну Україну» [61]. Цей підхід відображав

прагнення Литви активно долучатися до колективних європейських та трансатлантичних ініціатив для зміцнення безпеки регіону та підтримки суверенітету України.

Стратегія президента Литви включала також сприяння інтеграції України до Європейського Союзу та НАТО, оскільки Литва розглядала такий процес як інструмент забезпечення власної національної безпеки. Г. Науседа очікував, що активна участь Литви у підтримці України підвищить її міжнародний авторитет і сприятиме формуванню системи колективної безпеки, в якій Україна, після інтеграції до НАТО, могла б стати стабілізуючим фактором для Литви та її регіональних партнерів, зокрема Польщі. У межах цієї концепції передбачалося, що стратегічна підтримка України Литвою створює умови для формування ефективного геополітичного альянсу, здатного протидіяти російській агресії та сприяти стабільності у Центрально-Східній Європі. Передумовами для такої політики були кілька ключових чинників: по-перше, Україна мала потенціал стати найбільшою та структурно найпотужнішою державою регіону, завдяки своєму демографічному, територіальному та військовому потенціалу, що визначало її стратегічну цінність для балтійських країн; по-друге, інтеграція України у європейські та трансатлантичні структури розглядалася як необхідна умова трансформації відносин між ЄС і Росією, а також у деяких випадках між США та Росією; по-третє, геостратегічні інтереси Литви та України щодо стримування Росії були взаємопов'язані, що робило їх союз природним і вигідним для обох сторін; по-четверте, стратегічне партнерство з Україною дозволяло Литві посилити свій міжнародний авторитет та функціонувати як важливий геополітичний зв'язок між Україною та іншими країнами Балтії; нарешті, по-п'яте, економічна та безпекова інтеграція Польщі, України та балтійських держав створювала основу для єдиного геополітичного надрегіону [53].

У цьому контексті 10–11 березня 2022 року на неформальному засіданні Європейської Ради Г. Науседа порушив питання європейської інтеграції

України та необхідності посилення санкційного тиску на Росію. Президент наголосив, що боротьба українського народу за свободу є боротьбою за безпеку та демократію всієї Європи, а майбутнє демократичної Європи сьогодні вирішується на українській території. Він підкреслив, що Європейський Союз має послати чіткий і однозначний сигнал українському народу про його належність до європейської родини, що є символічно важливим для підтримки суверенітету та демократичного розвитку України [44]. Така позиція Литви демонструє системний підхід до регіональної безпеки, який поєднує дипломатичні, політичні та економічні інструменти у відповідь на виклики з боку Російської Федерації.

У 2023 році під час виступу на Генеральній Асамблеї Організації Об'єднаних Націй президент Литовської Республіки Гітанас Науседа підкреслив стратегічне значення єдності балтійських держав і Польщі у сфері безпеки та у контексті підтримки України. Він наголосив, що спільна координація дій дозволяє більш ефективно досягати поставлених цілей, забезпечуючи максимальний рівень безпеки на східному фланзі НАТО та сприяючи успіху українського спротиву російській агресії [53]. Таким чином, виступ президента Литви демонстрував системне усвідомлення геополітичної взаємозалежності регіональних союзників і необхідності узгодженої політики у протидії загрозам з боку Російської Федерації.

Гітанас Науседа визначив ключовий пріоритет зовнішньої політики Литви: підтримку України до повної перемоги та активне сприяння збереженню уваги західних партнерів до перебігу конфлікту, прагнучи максимально обмежити можливості Кремля для продовження агресивних дій [53]. Виконання цього стратегічного курсу вимагало інтенсифікації дипломатичних та політичних зусиль з метою підвищення значення та статусу України в Європейському Союзі та НАТО. Максимальної активності такі зусилля досягли в 2022–2023 роках, особливо напередодні та під час саміту НАТО у Вільнюсі. Водночас зміни торкнулися не лише дипломатичних активностей Литви, але й способу представлення України на міжнародних

форумах, що відобразило новий рівень політичного впливу Києва в європейських та трансатлантичних процесах [53].

В межах практичних заходів Литви у 2022 році Міністерство закордонних справ оголосило російського посла персоною нон грата, а наприкінці квітня того ж року було суттєво погіршено дипломатичні відносини з Москвою після оприлюднення фактів масових вбивств мирного населення в Бучі. Крім того, у відповідь на заяву президента РФ про анексію окупованих українських територій було вислано російського повіреного у справах. У травні 2022 року Литва повністю відмовилася від поставок російського газу, замінивши його дорожчим зрідженим природним газом, що свідчило про стратегічну переорієнтацію енергетичної безпеки країни. У лютому 2023 року президент Литви разом із лідерами Латвії, Естонії та Польщі направив спільного листа до органів ЄС із пропозицією використати заморожені російські активи для підтримки відновлення України [53].

Литовські парламентарії, включно з представниками країни в Європейському парламенті, ініціювали та активно брали участь у створенні глобальної міжпарламентської мережі на підтримку України «Об'єднані для України» (United for Ukraine/U4U), що сприяло координації політичної підтримки Києва на міжнародному рівні [22]. Поглибленню політичної взаємодії та розвитку галузевого співробітництва сприяють інституційні механізми, такі як «Люблінський трикутник» Україна–Литва–Польща, Міжпарламентська асамблея Верховної Ради України, Сеймаса Литви, Сейму та Сенату Польщі, а також Міжурядова українсько-литовська комісія з питань торговельно-економічного та науково-технічного співробітництва, що забезпечують системну платформу для двосторонніх та багатосторонніх контактів [22].

27 червня 2024 року у Брюсселі президенти України та Литви Володимир Зеленський та Гітанас Науседа підписали Угоду про співробітництво у сфері безпеки між двома державами [37]. Ця угода передбачала комплексну підтримку України, зокрема надання озброєння та

військової техніки, активну співпрацю в оборонно-промисловому комплексі, використання заморожених російських активів для відновлення української економіки, навчання та тренування українських військових, застосування санкцій проти Росії та її прибічників, забезпечення невійськової безпеки та цивільного захисту, розмінування територій, підтримку енергетичної інфраструктури, надання гуманітарної допомоги та підтримку у відновленні країни, а також притягнення Росії до міжнародної відповідальності [37]. Особливу увагу в угоді приділено військовій співпраці у сухопутній, повітряній, морській, космічній та кіберелектромагнітній сферах, що визначено пріоритетними напрямками двосторонніх відносин. Крім того, Литва взяла на себе зобов'язання інвестувати в український оборонно-промисловий комплекс, локалізувати оборонні виробництва, розвивати спільні оборонні проекти та проводити системні навчання для українських військових, що підкреслює стратегічний характер партнерства та довгострокове спрямування литовської політики на зміцнення оборонного потенціалу України [37].

З лютого 2022 року до червня 2025 року Литовська Республіка здійснила комплексну військову допомогу Україні, загальна сума якої перевищила 1 мільярд євро, причому понад 300 мільйонів євро було спрямовано на посилення обороноздатності України протягом першого року виконання безпекової угоди між двома державами [39]. Такий внесок Литви становив 2,16 % її внутрішнього валового продукту, що є значним показником у порівнянні з внесками інших ключових західних партнерів: США та Німеччини, які виділили 0,56 % та 0,57 % свого ВВП відповідно. Протягом 2024–2025 років Україна отримала від Литви широкий спектр сучасного озброєння та техніки, зокрема FPV-дрони, переносні зенітно-ракетні комплекси (ПЗРК), артилерійські боєприпаси, протитанкові та мінні засоби, бронетехніку та системи радіоелектронної боротьби (РЕБ). Литовська сторона брала активну участь у міжнародних ініціативах PURL, у коаліціях щодо РЕБ та безпілотних літальних апаратів, а також інвестувала у виробництво БпЛА,

тепловізорів, вантажних автомобілів та іншого озброєння для потреб Збройних Сил України [39].

Литва також приділяє значну увагу підготовці українських військовослужбовців у рамках міжнародних навчальних місій, таких як EUMAM та Interflex. За цей період було підготовлено понад 130 тисяч осіб, включно з інженерами, артилеристами, зв'язківцями, розвідниками та інструкторами, що сприяє формуванню високопрофесійного кадрового потенціалу українських сил оборони. У 2025 році започатковано Скандинавсько-Балтійську ініціативу з навчання та оснащення українських підрозділів, що додатково підсилює можливості інтеграції України у європейські та трансатлантичні системи безпеки. Одночасно Литва системно посилює санкційний тиск на Російську Федерацію через національні та колективні ініціативи, включно з операцією Nordic Warden, що забезпечує багатоаспектну протидію агресору [39].

У сфері кібербезпеки та інформаційних технологій Литва також відіграє активну роль, долучившись до відповідної ІТ-коаліції та забезпечивши до травня 2025 року фінансування на суму близько 1,1 мільярда євро для впровадження захищених каналів зв'язку, ліцензійного програмного забезпечення, комп'ютерного обладнання та системного забезпечення для потреб Збройних Сил України. Окрім військової підтримки, Литва активно сприяє відновленню цивільної інфраструктури, включно з об'єктами енергетики, будівництвом укриттів, лікарень та навчальних закладів, а також бере участь у гуманітарних проєктах через платформу UNITED24, що підкреслює комплексний характер допомоги [39].

Литва посідає провідне місце у міжнародних ініціативах щодо притягнення Росії до відповідальності за злочини агресії проти України. Країна є співзасновницею Спільної слідчої групи (JIT), делегувала прокурорів до Міжнародного центру з переслідування за злочин агресії (ICPA), долучилась до створення Спеціального трибуналу та Міжнародної коаліції за повернення українських дітей, що дозволило повернути майже 1800 осіб та

забезпечити їх належну реабілітацію [39]. Таким чином, Литва здійснює системну підтримку України у військовій, гуманітарній, інфраструктурній та правовій сферах, поєднуючи індивідуальні та колективні зусилля для підвищення обороноздатності, відновлення держави та притягнення РФ до міжнародної відповідальності.

Особливої уваги заслуговує гуманітарна складова підтримки. З 22 лютого 2022 року Литва прийняла понад 77 тисяч осіб, тимчасово переміщених з України, переважно жінок і дітей, створивши їм умови для працевлаштування, медичного обслуговування та навчання, включно з можливістю здобуття освіти українською мовою [21]. У 2022 році у трьох державних школах у містах Клайпеда та Шяуляй були відкриті українські класи та працевлаштовані педагогічні кадри з України. Три приватні школи у Вільнюсі та Каунасі отримали офіційні дозволи Міністерства освіти, науки та спорту Литви на викладання українською мовою відповідно до української навчальної програми, а також фінансування роботи українських викладачів. Крім того, у містах Вільнюс, Каунас, Клайпеда, Вісагінас та Шяуляй функціонують українські суботні та недільні школи, що забезпечують збереження національної ідентичності та навчання дітей у безпечних умовах [21].

За ініціативою та під безпосереднім патронатом Перших леді України та Литви, Олени Зеленської та Діани Науседене, 11 червня 2022 року у Вільнюсі на базі Педагогічної академії Університету Вітовта Великого було офіційно відкрито перший у країнах Європейського Союзу «Український центр». Цей культурно-освітній простір був створений з метою комплексного задоволення потреб тимчасово переміщених громадян України, що опинилися на території Литви внаслідок воєнної агресії Російської Федерації. Центр виконує багатофункціональні завдання: забезпечує освітні послуги, культурну інтеграцію та соціальну підтримку українських переселенців, а також є платформою для міжкультурного обміну та зміцнення громадянської солідарності. До участі в численних заходах Центру долучаються як Перша

леді та Президент Литви, так і голови іноземних делегацій, що підкреслює його міжнародний статус та символічне значення в контексті підтримки України з боку ЄС [21].

Унікальною особливістю литовської підтримки України є широка громадянська солідарність, яка проявилася у значних фінансових та матеріальних внесках громадян. Протягом 2022 року були організовані рекордні фандрейзингові кампанії для забезпечення першого «народного» безпілотного апарата «Байрактар», на який за три дні було зібрано понад 5,95 млн євро у травні, а також для придбання морських дронів (1,5 млн євро у серпні). У 2023 році литовська громадськість мобілізувалася для збору коштів на військові радари, зібравши 14 млн євро у лютому. За оцінками, близько 70 % населення Литви вже брали участь у фандрейзингових ініціативах та наданні допомоги Україні, що відображає високий рівень громадянської активності та солідарності з українцями. Загалом, надана Литвою допомога перевищує 1,4 % національного валового внутрішнього продукту, що є значним показником масштабності та системності підтримки [21].

Крім громадянських ініціатив, уряд Литви реалізує низку стратегічно важливих проєктів щодо відновлення України та підтримки її економічної та інфраструктурної стабільності. З початку війни країна оперативно забезпечила альтернативні маршрути для експорту українського збіжжя, а згодом стала однією з перших держав, що підтримала гуманітарну ініціативу Президента Володимира Зеленського «Зерно з України». Нині Литва активно сприяє реалізації «Формули миру» Глави Української держави, координуючи свою діяльність за двома основними напрямками: «Відновлення справедливості» та «Енергетична безпека». У 2022 році Литва лідирувала серед держав-членів ЄС за обсягом наданої допомоги для відновлення енергетичного сектора України, включно з постачанням генераторів і трансформаторів. Після підриву російськими диверсантами Каховської ГЕС Литва однією з перших ухвалила рішення щодо надання фінансової та гуманітарної підтримки постраждалій інфраструктурі України [21].

Ще однією важливою складовою політики Литви є рішуча санкційна позиція щодо Російської Федерації. Литва стала першою державою-членом ЄС, яка запровадила національні санкції проти осіб, причетних до акту збройної агресії РФ 25 листопада 2018 року у міжнародних водах Чорного моря поблизу Керченської протоки. З початку повномасштабного вторгнення у лютому 2022 року Литва послідовно відстоює жорстку санкційну політику ЄС, першою припинила імпорт російської нафти та газу, заборонила трансляцію російських телеканалів та припинила видачу віз громадянам країни-агресора. Крім того, Литва виступає за розширення санкцій на атомну енергетику, товари подвійного призначення та алмази, що демонструє її системний підхід до ізоляції Росії на міжнародній арені [21].

Литва також стала першою країною ЄС, яка видворила посла РФ (4 квітня 2022 року) та активно долучилася до створення Об'єднаної слідчої групи для розслідування воєнних злочинів і злочинів проти людяності, скоєних на території України, у роботі якої бере активну участь. Країна підтримує всі ключові резолюції Генеральної асамблеї ООН та Європейського парламенту, зокрема щодо створення Спеціального трибуналу щодо злочину агресії РФ проти України, та активно працює у складі Core group [21].

З 24 лютого 2022 року Сеймас Литви ухвалив понад десять резолюцій, спрямованих на підтримку України та засудження дій Росії. Зокрема, 10 травня 2022 року парламент Литви став першим серед іноземних законодавчих органів, який офіційно визнав Росію державою-спонсором та виконавцем актів тероризму, а дії РФ на території України кваліфікував як геноцид українського народу [21].

Литва послідовно виступає одним із ключових союзників і стратегічних партнерів України у процесі її європейської та євроатлантичної інтеграції, демонструючи стабільну політичну, дипломатичну та інституційну підтримку відповідних прагнень Української держави. З перших років реалізації курсу України на зближення з Європейським Союзом литовська сторона відіграла активну роль у просуванні українських інтересів на рівні інституцій ЄС.

Зокрема, Литва стала однією з перших держав-членів Європейського Союзу, яка за скороченою процедурою ратифікувала Угоду про асоціацію між Україною та ЄС, що засвідчило її політичну волю та стратегічне бачення України як майбутнього повноправного члена європейської спільноти. Важливим етапом двостороннього політичного діалогу стало підписання 18 березня 2021 року «Спільної декларації щодо європейської перспективи України», що зробило Литву першою державою-членом ЄС, яка офіційно зафіксувала підтримку європейських амбіцій України на такому рівні [21].

У подальшому Литва однією з перших серед країн Європейського Союзу послідовно виступала за надання Україні статусу держави-кандидата на членство в ЄС, здійснюючи активну адвокацію цього питання як на політичному, так і на експертному рівнях. Важливим сигналом інституційної підтримки стало ухвалення 10 березня 2022 року Сеймасом Литви резолюції «Щодо надання Україні статусу країни-кандидата та повноправного членства України в Європейському Союзі», що відбулося в умовах повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України. Під час засідання Європейської Ради 23 червня 2022 року Литва проголосувала за надання Україні статусу країни-кандидата на членство в ЄС, послідовно наголошуючи, що місце України — в Європейському Союзі. Литовська сторона неодноразово висловлювала сподівання на якнайшвидший початок передвступних переговорів, зокрема до кінця 2023 року, розглядаючи цей процес як логічне продовження європейського вибору України та відповідь на безпекові виклики регіону [21].

Подальшим підтвердженням стратегічного партнерства стала фіксація підтримки Литвою перспективи членства України в ЄС і НАТО у «Спільній декларації», підписаній на рівні президентів України, Литви та Польщі за підсумками другого Саміту глав держав Люблінського трикутника у Львові 11 січня 2023 року. У цьому документі литовська сторона підтвердила готовність підтримати набуття Україною повноправного членства в Європейському Союзі та Північноатлантичному альянсі одразу після створення відповідних

політико-безпекових умов, що засвідчує довгостроковий характер литовської підтримки євроатлантичних прагнень України [21].

Литва також послідовно виступає за практичне та інституційне зближення України з НАТО, наголошуючи на критичній важливості якнайшвидшого набуття Україною членства в Альянсі для забезпечення стабільності та безпеки усього трансатлантичного простору. У резолюції Сеймасу Литви від 6 квітня 2023 року «Про основні цілі Литви на саміті НАТО у Вільнюсі» особливий акцент було зроблено на необхідності чіткого політичного рішення щодо українського членства в НАТО, зокрема надання Україні офіційного запрошення до Альянсу під час саміту у Вільнюсі. У документі підкреслюється, що всебічна підтримка України, включно з політичною підтримкою з боку НАТО, є невід’ємною складовою зміцнення колективної безпеки та стримування подальшої агресії з боку Російської Федерації [21].

Показовою є також послідовна і принципова позиція Литви щодо підтримки України в умовах російської повномасштабної агресії, яка ґрунтується на розумінні війни як екзистенційного виклику не лише для української державності, але й для всієї системи європейської та глобальної безпеки. Литовська сторона неодноразово наголошувала на необхідності надання Україні всієї сучасної номенклатури озброєнь у достатніх обсягах і без зволікань, включно з бойовими літаками та ракетами великої дальності. У литовському політичному дискурсі підкреслюється, що спроби обмежитися лише припиненням вогню або так званим «умиротворенням» під гаслом миру фактично заохочуватимуть російський режим до подальшої військової експансії. Відповідно, довготривалий і справедливий мир розглядається як можливий виключно за умови перемоги України, повного звільнення тимчасово окупованих територій та притягнення держави-агресора до міжнародно-правової відповідальності. У цьому контексті боротьба України інтерпретується Литвою як спільна боротьба демократичних держав, успіх

якої можливий лише за умов консолідованих і скоординованих зусиль міжнародної спільноти [21].

З 24 лютого 2022 року у Вільнюсі щотижня, щопонеділка, проводяться регулярні акції на підтримку України, що стали виразом солідарності литовського суспільства та державних інституцій із постраждалим від збройної агресії населенням України. Участь у цих заходах неодноразово брали керівники Литовської Республіки, представники іноземних делегацій та дипломатичного корпусу, що відвідують Литву, що демонструє високий рівень державної та міжнародної підтримки українського народу у протистоянні повномасштабній агресії з боку Російської Федерації. Значущість і рішучість підтримки України підтверджується також численними офіційними нагородами та визнанням заслуг українських лідерів. Так, за рішенням Сеймаса Литовської Республіки Президент України Володимир Зеленський був удостоєний Премії Свободи Литовської Республіки у вигляді бронзової статуетки, а Голова Верховної Ради України Руслан Стефанчук отримав Зірку Александраса Стульгінскіса. Церемонії нагородження відбулися 13 січня та 2 червня 2023 року відповідно, що засвідчує високу оцінку литовською стороною лідерства та подвигу українського народу у боротьбі за державну незалежність, суверенітет та демократичні цінності [21].

Додатковим свідченням глибокої вдячності і поваги України до Литви стало присвоєння місту Вільнюс 24 січня 2023 року почесного звання «Місто-рятівник» за указом Президента України Володимира Зеленського №30/2023. Ця відзнака була надана у контексті проявленого литовською столицею гуманізму, милосердя та солідарності з українськими громадянами, які були змушені залишити територію України у зв'язку з воєнною агресією Російської Федерації, а також за активну всебічну допомогу і підтримку тимчасово переміщених осіб [21].

У сфері економічного співробітництва двосторонні відносини між Україною та Литвою характеризуються певною стабільністю, з невеликим

скороченням обсягів торгівлі у 2023 році. Литва за результатами 2023 року посідає 12-те місце серед європейських партнерів України за обсягами зовнішньої торгівлі товарами, забезпечуючи 3,22% від загального обсягу українського експорту та імпорту з Європейським Союзом. Загальний товарообіг між країнами у 2023 році становив 1 928,3 млн дол. США, що на 2,9% менше порівняно з попереднім роком. Зокрема, експорт українських товарів до Литви знизився на 5,1%, досягнувши 628,2 млн дол. США, тоді як імпорт литовських товарів до України скоротився на 1,7% і склав 1 300,1 млн дол. США. Внаслідок цього негативне сальдо зовнішньої торгівлі товарами за 2023 рік склало 671,9 млн дол. США, що відображає стійку перевагу імпортних потоків над експортними [28].

У сегменті торгівлі послугами також спостерігалось скорочення обсягів двосторонньої взаємодії. За даними Держстату, у 2022 році обсяг торгівлі послугами між Україною та Литвою склав 126,3 млн дол. США, що на 12,5% менше показників попереднього року. Експорт українських послуг до Литви знизився на 8,9% і становив 60,9 млн дол. США, тоді як імпорт литовських послуг в Україну скоротився на 15,5%, досягнувши 65,4 млн дол. США. Сальдо зовнішньоторговельного обігу послуг залишалося негативним і склало 4,5 млн дол. США [28].

Інвестиційна складова двосторонніх відносин демонструє позитивну динаміку та свідчить про потенціал для подальшого розвитку економічного співробітництва. Станом на 30 червня 2024 року Литовська Республіка інвестувала в економіку України 135,6 млн дол. США у формі прямих інвестицій, включно з інструментами участі в капіталі та борговими інструментами. Найбільший обсяг інвестицій був зосереджений у сфері оптової та роздрібної торгівлі, а також у ремонті автотранспортних засобів і мотоциклів, що склало 52,2 млн дол. США, або 59,7% від загального обсягу литовських інвестицій в Україну [28].

Загалом, аналіз економічної взаємодії між Україною та Литвою свідчить про стабільність товарообігу та структурне переважання імпортних потоків

над експортними, одночасно відзначається позитивна динаміка прямих інвестицій, що створює перспективи для подальшого поглиблення економічного співробітництва та зміцнення взаємних інвестиційних зв'язків [28].

Для забезпечення ефективного розвитку двостороннього культурно-освітнього співробітництва між Україною та Литовською Республікою створено відповідну нормативно-правову базу, яка визначає порядок реалізації спільних програм та проєктів у сфері культури, освіти та молодіжної політики. Серед ключових двосторонніх документів слід зазначити рамкову Угоду про співробітництво між Міністерством культури і мистецтв України та Міністерством культури Литовської Республіки, укладену у 2001 році, Угоду про захист культурної спадщини від 2009 року, а також Угоду між урядами України та Литовської Республіки про створення Ради обмінів молоддю у 2015 році. Подальшим кроком стало підписання Програми культурного співробітництва між Міністерством культури та інформаційної політики України та Міністерством культури ЛР у 2021 році, а також Угоди між Міністерством молоді та спорту України та Міністерством соціального захисту та праці ЛР про співробітництво у сфері молодіжної політики того ж року. Ці документи надають правові підстави для організації та проведення конкретних заходів у культурно-гуманітарній сфері, забезпечують можливість обмінюватися документами, публікаціями та інформацією, залучати експертів обох держав, складати реєстри нерухомих культурних цінностей та формувати спільні групи експертів з питань охорони культурної спадщини [14].

Пріоритети розвитку культурно-освітнього співробітництва між Україною та Литвою визначаються як сприяння поглибленню практичної взаємодії між відповідними міністерствами культури та освіти обох держав, а також між Міністерством молоді та спорту України і Департаментом у справах молоді при Міністерстві соціального захисту та праці ЛР. Значну увагу приділяють забезпеченню двостороннього співробітництва у сфері охорони та збереження культурної спадщини, організації культурно-мистецьких заходів,

спрямованих на популяризацію української культури у Литві, та підтримці активних зв'язків із українською діаспорою. Важливим елементом є проведення публічних культурно-мистецьких ініціатив за участю неурядових організацій Литви, представників української громади, місцевих політичних діячів, литовських і міжнародних дипломатів, а також медіа, що підвищує видимість культурного співробітництва та демонструє солідарність Литви з українським народом. Крім того, окрему увагу приділяють організації навчання, оздоровлення та перебування в Литві дітей, які були змушені залишити Україну у зв'язку із повномасштабною війною, розв'язаною Російською Федерацією [14].

Реальні результати культурно-гуманітарного співробітництва між Україною та Литвою вже демонструють значущі досягнення. Зокрема, надано тимчасовий прихисток дітям-сиротам із Харківського та Одеського будинків дитини, дітям із будинків сімейного типу Житомирської області та дітям військовослужбовців із Вінницької області. Було створено приватні школи з навчальною програмою України та Литви у містах Вільнюс, Клайпеда та Каунас, а також українські класи у державних литовських школах у містах Клайпеда та Шяуляй; станом на 2022/2023 навчальний рік понад 3000 українських дітей, тимчасово переміщених осіб, отримали можливість навчатися українською мовою. Водночас понад 600 українських вчителів були працевлаштовані за фахом, що забезпечує безперервність навчального процесу та високу якість освіти. Додатково організовано літнє оздоровлення дітей у дитячих таборах Литви на безкоштовній основі, створено умови для навчання українських студентів у вищих навчальних закладах Литви з виплатою стипендій у розмірі 300 євро на місяць, а також надано культурним діячам України, що перебувають у Литві, тримісячні стипендії у розмірі 600 євро на місяць, що сприяє їхній інтеграції та розвитку творчих здібностей [14].

На постійній основі організовуються заходи, спрямовані на популяризацію української культури, мистецтва, звичаїв і традицій, що приурочені до пам'ятних державних дат та річниць важливих історичних

подій. Ця практика не лише зміцнює культурні зв'язки між двома країнами, але й формує позитивний імідж України у Литві та підвищує рівень суспільної підтримки українських громадян, які тимчасово перебувають на литовській території [14].

У Вільнюсі за ініціативи та під патронатом Першої леді України Олени Зеленської та Першої леді Литви Діани Науседене 11 червня 2022 року було відкрито перший у країнах Європейського Союзу Український центр – комплексний культурно-освітній простір, покликаний задовольняти потреби тимчасово переміщених громадян України. За перший рік функціонування Центру було проведено понад 1700 різноманітних заходів, спрямованих як на дорослу аудиторію, так і на дітей, що знайшли прихисток у Литві. Щоденно у Центрі організовуються численні культурні події та освітні програми, включно з навчальними курсами, розмовними клубами з англійської, литовської та української мов, творчими майстер-класами, спортивними секціями, а також надається постійна психологічна підтримка, що здійснюється кваліфікованими фахівцями. Протягом першого року діяльності Центр відвідало понад 20 тисяч осіб, що є рекордним показником навіть серед найпопулярніших литовських культурно-освітніх закладів [14].

За підтримки Першої леді Литви в межах Українського центру реалізовано два важливі проєкти ініціативи Олени Зеленської – «Українська книжкова полицка» та «Книжки без кордонів», що забезпечують громадянам України підтримку зв'язку з Батьківщиною та сприяють збереженню культурної ідентичності. У рамках проєкту «Книжки без кордонів» за координації з Українським інститутом книги до Литви було доставлено понад 3000 книжок для дітей різного віку. Згідно з концепцією розвитку Українського центру, у довгостроковій перспективі він має стати платформою для поглиблення культурної та гуманітарної співпраці між Україною та Литвою, а також інституцією, компетентною у наданні експертної допомоги Україні у широкому спектрі питань, включаючи підготовку до членства в Європейському Союзі [14].

Після 24 лютого 2022 року до Литви прибуло понад 77 тисяч громадян України, серед яких переважна більшість становили жінки та діти, які були змушені тимчасово залишити свої домівки через військову агресію Російської Федерації. Більше 41 тисячі українських громадян подали документи та отримали дозвіл на тимчасове проживання в країні [38].

Українська громада у Литві має широкі можливості для реалізації своїх культурних, соціальних, освітніх, інформаційних, мовних та політичних потреб. За сприяння Першої леді та при підтримці Міністерства освіти, науки та спорту Литви у 2022 році у трьох державних литовських школах у містах Клайпеда та Шяуляй були відкриті українські класи, а також працевлаштовані українські вчителі, які тимчасово перебувають у Литві. Три приватні школи у Вільнюсі та Каунасі отримали офіційний дозвіл на викладання українською мовою відповідно до навчальної програми України, включно з фінансуванням діяльності українських педагогів з числа тимчасово переміщених осіб.

На території Литви функціонують суботні та недільні школи для дітей української громади та тимчасово переміщених громадян України у Вільнюсі, Каунасі, Клайпеді та Вісагінасі. Громадські організації українців Литви активно залучені до підтримки України, надають волонтерську допомогу Збройним Силам України, організовують громадські акції на підтримку української державності та європейської та євроатлантичної інтеграції України. Посольством України спільно з українською громадою регулярно проводяться заходи з нагоди Дня Соборності України, Дня Державного Прапора, річниць Незалежності України, Дня Кримськотатарського Прапора, Дня Гідності та Свободи. Започатковано традицію встановлення пам'ятних хрестів на честь українських воїнів на Горі Хрестів, священному місці Литви поблизу Шяуляя, а також символічного покладання синьо-жовтих стрічок і квітів у День захисника України (14 жовтня). Крім того, в Литві організовуються регулярні покази документальних і художніх фільмів, присвячених визначним історичним подіям України, музичні фестивалі («Мости мистецтва», «Балтійський бриз»), Дні української культури та кіно,

святкування Дня вишиванки, а також щорічні міжнародні турніри з гандболу серед ветеранів на Кубок Посла України. У цих заходах беруть участь представники литовського політичного та дипломатичного корпусу, широкі кола громадськості та засоби масової інформації, що сприяє зміцненню культурної взаємодії та формуванню позитивного іміджу України у Литві [38].

Таким чином, українсько-литовські відносини у період повномасштабної російської агресії відзначаються високим рівнем стратегічного партнерства та комплексної підтримки України. Литва продемонструвала послідовну політичну та дипломатичну позицію, що ґрунтується на розумінні російської агресії як прямої загрози для національної безпеки країни та стабільності у регіоні. Дії Литви включають активну військову допомогу, посилення санкційного тиску на Російську Федерацію, координацію з союзниками по НАТО та ЄС, а також сприяння інтеграції України у європейські та трансатлантичні структури безпеки. Важливою складовою двосторонніх відносин стала гуманітарна та соціальна підтримка, включно з прийомом тимчасово переміщених осіб, організацією освітніх та культурних проєктів, а також залученням громадянського суспільства до фандрейзингових кампаній на користь України. Економічна взаємодія між державами демонструє стабільність і позитивну динаміку прямих інвестицій, що створює основу для подальшого розвитку двостороннього співробітництва. Двосторонні угоди та інституційні механізми, такі як «Люблінський трикутник» та міжурядові комісії, забезпечують системну платформу для політичного, економічного, оборонного та культурно-гуманітарного партнерства. Загалом, відносини України та Литви у 2022–2025 роках характеризуються високим ступенем координації, довгостроковою орієнтацією на зміцнення безпеки та стабільності регіону, а також прагненням до забезпечення міжнародної відповідальності Російської Федерації за агресивні дії. У результаті співпраця стала прикладом ефективного поєднання політичних, військових, економічних та гуманітарних інструментів для підтримки України та забезпечення колективної безпеки у Східній Європі.

ВИСНОВКИ

В результаті дослідження українсько-литовських відносин на сучасному етапі ми дійшли наступних висновків:

1. Аналіз нормативно-правової бази двосторонніх українсько-литовських відносин засвідчив її поетапне формування та змістовне ускладнення, що відображає еволюцію співпраці від базового міждержавного партнерства до інституційно оформленого стратегічного союзу. Фундаментом двосторонніх відносин став Договір «Про дружбу та співробітництво», підписаний у Вільнюсі 8 лютого 1994 року, який заклав основні принципи взаємної поваги, суверенної рівності та невтручання у внутрішні справи. Подальший розвиток договірно-правової бази характеризувався укладенням спеціалізованих угод, спрямованих на практичну реалізацію співпраці у безпековій, економічній та інституційній сферах. Показовим є підписання Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Литовської Республіки про технічне та фінансове співробітництво від 24 листопада 2023 року, яка засвідчила здатність сторін адаптувати правові механізми до нових геополітичних умов. Логічним продовженням цієї тенденції стало підписання 27 червня 2024 року у Брюсселі Угоди про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Литовською Республікою, що інституціоналізувала безпековий вимір партнерства та підтвердила його стратегічний характер. Сукупність зазначених документів формує цілісну, багаторівневу нормативно-правову систему, яка виконує не лише регулятивну, а й стабілізуючу функцію в умовах регіональної нестабільності.

2. Комплексне опрацювання наукових праць вітчизняних і зарубіжних дослідників у поєднанні з аналізом широкого масиву джерел — нормативно-правових актів України та Литви, двосторонніх і багатосторонніх міжнародних договорів, офіційних матеріалів посольств і державних органів,

аналітичних звітів та статистичних даних — дало змогу сформувавши цілісне уявлення про динаміку та зміст українсько-литовських відносин. Методологічну основу дослідження становило поєднання загальнонаукових і спеціальних методів, що дозволило не лише систематизувати теоретичні підходи, а й простежити практичну реалізацію двосторонньої співпраці у політичній, безпековій, економічній та гуманітарній сферах. Такий підхід забезпечив виявлення ключових закономірностей розвитку відносин, зокрема зростання ролі безпекового чинника та інституційної координації у сучасний період.

3. Вивчення становлення українсько-литовських відносин у 1991–2021 роках дозволило встановити, що їх еволюція відбувалася у напрямі поступового поглиблення політичної та інституційної взаємодії. Важливим етапом стала ініціатива створення у 2003 році українсько-литовської комісії з питань європейської інтеграції, яка заклала механізми системної координації у цій сфері. Після 2004 року двосторонні відносини характеризувалися активізацією співпраці в площині європейської та євроатлантичної інтеграції, що знайшло відображення у численних угодах і спільних заявах, зокрема у Спільній заяві міністрів закордонних справ України та Литви від 23 грудня 2005 року. Після 2014 року стратегічне партнерство набуло чітко вираженого безпекового виміру, що відобразилося у пріоритетності військово-технічного співробітництва, зафіксованого як у двосторонніх домовленостях, так і в офіційних стратегічних документах Литви, зокрема у «Білій книзі», де Україна визначається серед ключових партнерів у сфері оборони. Підписання у листопаді 2014 року договору про військово-технічну допомогу, який передбачав постачання летального озброєння, а також розвиток співпраці у підготовці військовослужбовців засвідчили перехід двосторонніх відносин до практичного рівня стратегічного партнерства.

4. Повномасштабна російська агресія проти України остаточно трансформувала українсько-литовські відносини у формат функціонального безпекового союзу. Анексія Криму та подальша війна в Україні були

сприйнятті Литвою як системна загроза регіональній та європейській безпеці, що зумовило переосмислення ролі України у зовнішньополітичній стратегії Литовської Республіки. Підписання Угоди про співробітництво у сфері безпеки від 27 червня 2024 року закріпило комплексний характер підтримки України, включаючи військову допомогу, співпрацю в оборонно-промисловому комплексі, підготовку військових кадрів, використання заморожених російських активів для відновлення України, гуманітарну та енергетичну підтримку. Послідовна позиція Литви щодо європейської та євроатлантичної інтеграції України, включаючи підтримку надання статусу кандидата на членство в ЄС та адвокацію цього питання на рівні Європейської Ради, підтверджує розгляд безпеки України як складової національної безпеки Литви та стабільності регіону загалом.

5. Аналіз перспектив подальшого розвитку українсько-литовських відносин дозволяє виокремити безпековий, економічний та гуманітарний напрями як ключові вектори співпраці. Безпековий вимір пов'язаний із подальшим поглибленням військово-політичної координації та інтеграцією України до євроатлантичних структур. Економічна складова передбачає активну участь Литви у післявоєнному відновленні України, зокрема через механізми фінансової та технічної допомоги. Гуманітарний напрям охоплює розвиток культурно-освітніх зв'язків і міжсуспільних контактів, що сприяє зміцненню соціальної основи двостороннього партнерства. Сукупність цих напрямів формує підґрунтя для закріплення українсько-литовських відносин як стабільного елементу нової регіональної архітектури безпеки.

На сучасному етапі українсько-литовські відносини постають як інституційно оформлене, ціннісно обумовлене та стратегічно орієнтоване партнерство, у межах якого конкретні договірно-правові механізми та практичні інструменти взаємодії забезпечують його стійкість до зовнішніх викликів і визначають його регіональне та європейське значення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Візняк Я. Литва-Україна: історична взаємопов'язаність та сучасні реалії. *Гуманітарні студії: історія та педагогіка*. 2024. No 1. С.31-41. URL: <http://gsip.wunu.edu.ua/index.php/gsipen/article/view/180/140>
2. Візняк Я. Історичні передумови та особливості розвитку українсько-литовської співпраці. *Проблеми всесвітньої історії*. 2021. № 3(15). С. 125-139. URL: <https://journal.ivinas.gov.ua/pwh/article/download/190/170/340>
3. Візняк Я. Українсько-литовські двосторонні відносини наприкінці XX – початку XXI ст: формування договірно-правової бази. *Problems of World History*. 2025. URL: https://www.researchgate.net/publication/393602629_Ukrainsko-litovski_dvostoronni_vidnosini_naprikinci_NH_-_pocatku_NHI_st_formuvanna_dogovirno-pravovoi_bazi
4. Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами з країнами ЄС. *Укрстат*. 2021. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/zd/ztt_ES/ztt_es_u/arh_ztt_es_2021_u.html
5. Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами з країнами ЄС. *Укрстат*. 2020. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/zd/ztt_ES/ztt_es_u/arh_ztt_es_2020_u.html
6. Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами з країнами ЄС. *Укрстат*. 2018-2019. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/zd/ztt_ES/ztt_es_u/arh_ztt_es_2019_u.html

7. Гончар Б.М., Овсій О.І. Міжнародні наслідки розпаду СРСР і виникнення нових незалежних держав. Міжнародні відносини та зовнішня політика: 1980-2000: підручник для студ. вузів. К.: Либідь, 2001. 621 с.
8. Договір про дружбу і співробітництво між Україною і Литовською Республікою від 08.02.1994. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/mu94043u>
9. Договірно-правова база між Україною та Литвою. *Посольство України в Литовській Республіці*. URL: <https://lithuania.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrayinoju-ta-litvoju>
10. Дорожня карта розвитку стратегічного партнерства між Україною й Литовською Республікою на 2009-2010 рр. URL: www.minindustry.crimea-portal.gov.ua
11. Замікула М. Україно-литовські відносини у контексті євроатлантичних процесів в Східній Європі. URL: <https://nato.pu.if.ua/old/journal/2008/2008-9.pdf>
12. Замікула М., Участь країн Балтії у операції НАТО в Афганістані. *Вісник Науково-інформаційного Центру міжнародної безпеки та євроатлантичної співпраці ДонНУ*. 2007. №4 (8). С. 67 – 73.
13. Кравченко В., Пятрас Вайтекунас: питання енергетичної безпеки стають ключовими для ЄС і НАТО. *Дзеркало тижня*. № 6 (685) 16-22 лютого 2008
14. Культурно-гуманітарна співпраця між Україною та Литвою. *Посольство України в Литовській Республіці*. 16.06.2023. URL: <https://lithuania.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/122-naukovo-tehnichne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-litvoju>
15. Кучма Л. Ми прагнемо в усьому відповідати європейським стандартам. Урядовий кур'єр. 2001. 25 квітня. № 74. С. 3.

16. Литовський євроентузіазм: інтерв'ю з Надзвичайним і Повноважним Послом Литви в Україні А. Кумцею. День. 2007. 4 грудня. URL: <http://www.day.kiev.ua/192383/>
17. Між Україною і Литвою розвинені торговельно-економічні відносини. Харківська обласна військова адміністрація. 11.05.2012. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/news/60935>
18. Могильницька К.О. Українсько-Литовське партнерство в сфері безпеки та оборони. *Політичне життя*. 2020. № 1. С. 122-129. URL: <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/7970>
19. Могильницька К.О. Українсько-Литовське партнерство в сфері безпеки та оборони. *Політичне життя*. № 1. 2020. С. 122-129. URL: <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/7970>
20. Панчук Р. М. Україна у міждержавному співробітництві країн Балтійсько-Чорноморського простору. 2020. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Panchuk_Roman/Ukraine_u_mizhderzhavnomu_spivrobotnytstvi_krain_Baltiisko-Chornomorskoho_prostoru.pdf?PHPSESSID=f7ll2ftt4ii8vc57hmra4aau3#:~:text=%D0%A1%D0%BF%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%20%D0%B7%D0%B0%D1%8F%D0%B2%D0%B0%20%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B8%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8%20%D1%96%20%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B8%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%20%D0%9B%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97,%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D1%81%D0%B8%D0%BD%D0%B8%20%D0%BC%D1%96%D0%B6%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%BE%D1%8E%20%D1%82%D0%B0%20%D0%9B%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%8E%20%D0%A0%D0%B5%D

- 1%81%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BA%D0%B
E%D1%8E%20%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%BD%D1%8F
21. Підтримка і солідарність Литви і литовського народу. *Посольство України в Литовській Республіці*. 16.06.2023. URL: <https://lithuania.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/3791-turizm>
22. Політичні відносини та багатовимірне партнерство між Україною та Литвою. *Посольство України в Литовській Республіці*. 16.06.2023. URL: <https://lithuania.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/120-politichni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-litvoju>
23. Почесні консули. *Посольство Литовської Республіки в Україні*. URL: <https://ua.mfa.lt/ua/pro-nas/pochesni-konsuli/64>
24. Про схвалення Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Литовської Республіки про економічне, промислове та науково-технічне співробітництво. Розпорядження КМУ від 07.12.2005 №512. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/25720930>
25. Технічна угода між Міністерством оборони України та Міністерством охорони краю Литовської Республіки щодо направлення миротворчого персоналу України для виконання завдань у складі литовської Групи з реконструкції афганської провінції Гор, що діє в рамках Міжнародних сил сприяння безпеці в Ісламській Республіці Афганістан. *Верховна Рада України*. 13.03.2007. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ru/440_071/sp:max20
26. Технічна угода між Міністерством оборони України та Міністерством охорони краю Литовської Республіки щодо направлення миротворчого персоналу України для виконання завдань у складі литовської Групи з реконструкції афганської провінції Гор, що діє в рамках Міжнародних сил сприяння безпеці в Ісламській Республіці Афганістан. *Верховна Рада України*. 14.11.2008. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440_070

27. Технічна угода між Міністерством оборони України та Міністерством охорони краю Литовської Республіки щодо направлення миротворчого персоналу України для виконання завдань у складі литовської Групи з реконструкції афганської провінції Гор, що діє в рамках Міжнародних сил сприяння безпеці в Ісламській Республіці Афганістан. *Верховна Рада України*. 13.04.2011. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440_083
28. Торговельно-економічне та інвестиційне співробітництво між Україною та Литовською Республікою. *Посольство України в Литовській Республіці*. 25.12.2024. URL: <https://lithuania.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/3542-stan-torgovelyno-jekonomichnih-vidnosin/3546-trade-and-investment>
29. Туряниця І. Україна-Польща-Литва та логіка малих безпекових альянсів. URL: <https://mzu.history.org.ua/index.php/MZU/article/view/424/250>
30. Туряниця І. Українсько-литовське міждержавне співробітництво у політичній сфері (1991–2004 рр.). *Мандрівець*. 2013. № 6. С. 41-45
31. Туряниця І.А. Українсько-литовські взаємини у політичній та гуманітарній сферах (1991-2011 рр.): Дис... на здобуття наукового ступеня к. істор. наук. Спец. 07.00.01. – історія України. ЛНУ ім. І. Франка. Львів, 2012. 245 с.
32. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Литовської Республіки про технічне та фінансове співробітництво від 24.11.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440_002-23#Text
33. Угода між Урядом України та Урядом Литовської Республіки про вільну торгівлю від 04.08. 1993. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440_597#Text
34. Угода між Урядом України та Урядом Литовської Республіки про Раду обмінів молоддю України та Литви від 28.08.2015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440_090#Text

35. Угода між Урядом України та Урядом Литовської Республіки про сприяння та взаємний захист інвестицій від 08.02.1994 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/mu94044u>
36. Угода про співробітництво у військовій сфері між Міністерством оборони України та Міністерством охорони краю Литовської Республіки 1994. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main>
37. Угода про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Литовською Республікою. *Офіційне інтернет-представництво Президента України*. 27.06.2024. URL: <https://president.gov.ua/news/ugoda-pro-spivrobitnictvo-u-sferi-bezpeki-mizh-ukrayinoyu-ta-91809>
38. Українці Литви. *Посольство України в Литовській Республіці*. 16.06.2023. URL: <https://lithuania.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/4883-ukrainian-communities-in-lt>
39. Чернявська Д. Тисячі дронів, ППО та рекордні 2,16% від власного ВВП: як Литва допомагає Україні у війні з Росією. *24геополітика*. 09.01.2026. https://24tv.ua/geopolitics/viyskova-dopomoga-litvi-yaku-zbroyu-skilki-groshey-otrimala-ukrayina_n2985256
40. Чміль І. Як там у них. Морська держава. 2008. № 1. С. 15-17.
41. Betlii O. Foreign policy audit: Ukraine-Lithuania. *Discussion paper*. 2016. URL: https://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/10/Audyt-zovnishnoyi-polityky_Ukr_Lytva_eng_inet-1-1.pdf
42. Dudzińska K. Wpływ wojny na Ukrainie na politykę bezpieczeństwa Litwy. *PISM*. 01.03.2023. URL: <https://www.pism.pl/publikacje/wpływ-wojny-na-ukrainie-na-polityke-bezpieczenstwa-litwy>
43. Eriksonas L. Lithuania external relations briefing: Lithuania is expanding its relations with Ukraine by paving the way for creating the strategic partnership. URL: <https://china-cee.eu/wp-content/uploads/2019/12/2019er1192-%EF%BC%8810%EF%BC%89-Lithuania.pdf>

44. Europos Vadovų Taryboje Prezidentas kels Ukrainos europinės integracijos ir sankcijų Rusijai klausimus. *Lietuvos Respublikos Prezidentas*. 10.03.2022. URL: <https://www.lrp.lt/lt/naujienos/europos-vadovu-taryboje-prezidentas-kels-ukrainos-europines-integracijos-ir-sankciju-rusijai-klausimus/37985>
45. G. Nausėda vyks į Pasaulio ekonomikos forumą Davose. *Kaunodiena.lt*. 2024. URL: <https://m.kauno.diena.lt/naujienos/lietuva/politika/g-nauseda-vyks-i-pasaulio-ekonomikosforumu-davose-1156551>
46. Janeliūnas T. Changes and Adjustment in the Foreign Policy of Lithuania During Dalia Grybauskaitė's Presidency. *Journal of Baltic Studies*. 2021. №52(2). Pp. 221–244. DOI:10.1080/01629778.2021.1876120.
47. KFOR contributing nations and troop numbers (as on 4 February 2008). *NATO*. URL: http://www.nato.int/kfor/structur/nations/placemap/kfor_placemap.pdf
48. Lithuania to donate Soviet-made light small arms ammunition to Ukraine. *Army Technology*. 2019. URL: <https://www.army-technology.com/news/lithuania-small-arms-ammunition-ukraine/>
49. Lithuania to send ammunition, more instructors to Ukraine, president says. *The Baltic Times*. 2018. URL: https://www.baltictimes.com/lithuania_to_send_ammunition__more_instructors_to_ukraine__president_says/
50. Lithuanian Special Forces Will Train the Ukrainians. *Defence24*. 2016. URL: <https://www.defence24.com/lithuanian-special-forces-will-train-the-ukrainians>
51. Lorenz W. Szczyt NATO w Wilnie – decyzje w sprawie Ukrainy. *PISM*. 14.07.2023. <https://www.pism.pl/publikacje/szczyt-nato-w-wilnie-decyzje-w-sprawie-ukrainy>
52. Malužinas M. Lithuanian President Gitanas Nausėda's Central and Eastern European Foreign Policy in 2019–2022: Continuation or Change? *Lithuanian Annual Strategic Review*. 2023. №20(1). Pp.153–172. DOI: 10.47459/lasr.2023.20.7.

53. Malužinas M. Strategy of the President of Lithuania Towards Ukraine 2022–2024. *Studia I Analizy Nauk O Polityce*. 2024. № 2. Pp. 37-50. URL: <https://czasopisma.kul.pl/index.php/sanp/article/download/17211/15464/91425>
54. Malužinas M. The Role of Small States in Promoting International Security: Lithuania Strategy. *Przegląd Strategiczny*. 2023. №16. Pp. 155–166. DOI: 10.14746/ps.2023.1.11.
55. Meeting with personnel of the Ukrainian Armed Forces who receives rehabilitation at the medical institution of the town of Druskininkai was held at the Embassy of Ukraine in the Republic of Lithuania. *Embassy of Ukraine in the Republic of Lithuania*. 2018. URL: <https://lithuania.mfa.gov.ua/en/press-center/news/64269-u-posolystvi-ukrajini-v-litovsykij-respublici-vidbulasya-zustrich-z-vijsykovosluzhbovcyami-zbrojnih-sil-ukrajini-jaki-prohodyaty-reabilitaciju-u-medichnomu-zakladi-m-druskininkaj>
56. Nausėda: Vakarų žinutė Maskvai turi būti labai aiški. *Delfi.lt*. 27.01.2022. URL: <https://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/nauseda-vakaru-zinute-maskvai-turi-buti-labaiaiski-89305809>
57. Pistunov I., Kizilova K., Kosormyhin T. Impact of war in Ukraine on economic growth of Lithuania. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2025. №11 (1). Pp. 181-191. URL: <http://baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/2729/2716>
58. Pohuliaiev O. Origins of the Establishment of the Politico-Legal Basis for Relations between Ukraine and the Republic of Lithuania (1989–1994). Ukrainian political and legal discourse. 2025. URL: <https://ppdnz.com.ua/index.php/home/article/view/382/281>
59. Prezidentas Kijeve: agresijos akivaizdoje Ukraina neliks viena. *Lietuvos Respublikos Prezidentas*. 23.02.2022. URL: <https://www.lrp.lt/lt/prezidentas-kijeve-agresijosakivaizdoje-ukraina-neliks-viena/37783>

60. Prezidentas: brutalus Kremliaus režimas nesustos, jeigu jo nestabdysime. *Lietuvos Respublikos Prezidentas*. 03.02.2022. URL: <https://www.lrp.lt/lt/ziniasklaidos-centras/naujienos/prezidentas-brutalus-kremliaus-rezimas-nesustos-jeigu-jonestabdysime/37816>
61. Prezidentas: Lietuva inicijuoja plačią koaliciją paremti Ukrainą. *Lietuvos Respublikos Prezidentas*. 26.02.2022. URL: <https://www.lrp.lt/lt/ziniasklaidos-centras/naujienos/prezidentas-lietuva-inicijuoja-placia-koalicija-paremti-ukraina/37824>
62. Rantzsch M. The German Interest towards Lithuania: a Dilemma of the Zwischenraum. *Lithuanian Foreign Policy Review*. 2008. № 20. C. 30-46.
63. Shulga T. Ukrainian vector in foreign policy of Lithuania in first years of independence. URL: https://uaforeignaffairs.com/web/uploads/articles/files/38/4/Ukrainian_vector_in_foreign_policy_of_Lithuania_in_first_years_of_independence.pdf
64. The President met with the German Federal Chancellor in Germany. *President Of The Republic Of Lithuania*. URL: <https://www.lrp.lt/en>
65. Ukrainian Prism: Foreign Policy 2017. Analytical study. Kyiv: Foreign Policy Council «UkrainianPrism», Friedrich Ebert Foundation, Office in Ukraine. 2018. 224 p.
66. Ukrainian Prism: Foreign Policy 2017. Analytical study. Kyiv: Foreign Policy Council «UkrainianPrism», Friedrich Ebert Foundation, Office in Ukraine. 2018. 224 p.